

DANIELI

Gũthomithio kwa Danieli

¹ Atĩrĩrĩ, mwaka-inĩ wa gatatũ wa ũthamaki wa Jehoiakimu, mũthamaki wa Juda-rĩ, Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni nĩokire itũũra rĩa Jerusalemu, akĩrĩrigiicĩria nĩguo arĩtunyane. ² Nake Mwathani akĩrek-ereria Jehoiakimu, mũthamaki wa Juda, guoko-inĩ gwake, hamwe na indo imwe kuuma hekarũ-inĩ ya Ngai.* Nake Nebukadinezaru agĩkuua indo icio, agĩcitwara hekarũ-inĩ ya ngai yake kũu Babuloni, na agĩciiga nyũmba-inĩ ĩrĩa yaigagwo igĩĩna cia ngai yake.

³ Ningĩ mũthamaki ũcio agĩatha Ashipenazi, ũrĩa warĩ mũrori mũnene wa anene a nyũmba yake ya ũthamaki, amũrehere andũ amwe arĩa moimĩte Isiraeli a nyũmba ya ũthamaki na a rũciaro rwa andũ arĩa maarĩ igweta, ⁴ nao makorwo marĩ aanake matarĩ kaũũgũ o na karĩkũ, na athaka makĩonwo, na andũ mekuoneka marĩ na ũtaũku maũndũ-inĩ mothe ma kwĩrutwo, na andũ mooĩ maũndũ wega, na ahũthũ kũnyiita maũndũ, na magĩrĩire gũtungata thĩinĩ wa nyũmba ya ũthamaki. Ashipenazi aarĩ arute andũ acio rũthiomi na maandĩko ma Ababuloni.† ⁵ Nake mũthamaki agĩtua maheagwo irio na ndibei mũthenya o mũthenya iria we mwene aarĩĩaga; maarĩ mathomithio maũndũ ihinda rĩa mĩaka ĩtatũ, na thuutha ũcio matoonye wĩra-inĩ wa gũtungatĩra mũthamaki.

⁶ Thĩinĩ wa acio maathuurirwo nĩ haarĩ na aanake amwe maarutĩtwo Juda: Na nĩo Danieli, na Hanania, na Mishaeli,

* 1:2 Andũ a Juda maatahirwo magĩtwarwo Babuloni, bũrĩri wa ũkombo, nĩ ũndũ wa kwaga gwithĩkĩra Jehova. † 1:4 Rũthiomi na mwandĩko wa andũ a Babuloni warĩ na hinya gũthoma.

na Azaria. ⁷ Nake mūrori ūcio wa anene arĩa angĩ nĩamaheire marĩitwa mangĩ: Danieli akĩmwĩta Beliteshazaru, nake Hanania agĩitwo Shadiraka, nake Mishaeli agĩitwo Meshaki, nake Azaria agĩitwo Abedinego.[‡]

⁸ No rĩrĩ, Danieli agĩtua na ngoro yake atĩ ndegwĩthaahia na irio na ndibei iyo ya mũthamaki,[§] na akĩũria mūrori ūcio wa anene etĩkĩrio ndakae gwĩthaahia na ūndũ wa kũrĩa irio icio. ⁹ Nake Ngai nĩatũmĩte Danieli etĩkĩrike na aigũrwo tha nĩ mũnene ūcio, ¹⁰ no mũnene ūcio akĩĩra Danieli atĩrĩ, “Nĩndĩretigĩra mũthamaki mwathi wakwa, ũrĩa ũtuĩte kĩrĩa mũrĩheagwo gĩa kũrĩa na gĩa kũnyua. Aangĩmuona mũrĩ ahĩnju gũkĩra aanake arĩa angĩ a riika rĩanyu-rĩ, angiuga nĩ kĩ gĩtũmĩte? Hĩndĩ iyo mũthamaki no aanengithie mĩtwe nĩ ūndũ wanyu.”

¹¹ Danieli agĩcooka akĩarĩria mũrangĩri ũrĩa waheetwo wĩra nĩ mūrori wa anene arĩa angĩ wa kũroraga Danieli, na Hanania, na Mishaeli, na Azaria, akĩmwĩra atĩrĩ, ¹² “Ndagũthaitha, amba ũgerie ndungata ciaku handũ ha mĩthenya ikũmi: Ndũgaatũhe kĩndũ o nakĩ tiga o nyeni cia kũrĩa na maaĩ ma kũnyua. ¹³ Matukũ macio maathira ũcooke ũtũroranie na aanake acio angĩ marĩĩaga irio icio cia mũthamaki, na thuutha ūcio ũcooke gwĩka ndungata ciaku o ta ũrĩa ũkuona kwagĩrĩire.” ¹⁴ Nĩ ūndũ ūcio agĩitĩkĩra ũhoro ūcio, nake akĩmageria matukũ macio ikũmi.

¹⁵ Matukũ macio ikũmi maathira-rĩ, mothiũ mao makĩoneka maagĩrĩte, nao magatunguha gũkĩra aanake

[‡] 1:7 Rĩitwa Beliteshazaru nĩ kuuga “Beli arogitĩra muoyo wake” (rĩetanĩtio na ngai yetagwo Beli). Shadiraka nĩ kuuga “watho wa Aku” (ngai ya andũ a Sumeria thĩinĩ wa Babuloni ya mweri). Meshaki nĩ kuuga “nũũ ũtariĩ ta Aku?” Nario Abedinego nĩ kuuga “ndungata ya Nego” (rĩitwa rĩngĩ rĩa Beli). [§] 1:8 Andũ a Isiraeli maatuaga atĩ irio cia mũthamaki ciarĩ na thaahu tondũ rwĩga rwa mbere rwarutagĩrwo ngai cia mĩhianano.

acio angĩ maarĩaga irio cia mũthamaki. ¹⁶ Nĩ ùndũ ùcio mũmarangĩri akĩheheria irio ciao iria ciarĩ njega mũno na ndibei ĩrĩa maarĩ manyuuage na agĩcooka kũmaheaga o nyeni tu handũ ha irio icio.

¹⁷ Na rĩrĩ, Ngai nĩaheire aanake acio ana ũmenyo na ũtaũku wa maandiko ma mũthemba yothe, na wĩruti wa maũndũ. Nake Danieli nĩataũkagĩrwo nĩ cioneki na irooto cia mũthemba yothe.

¹⁸ Ihinda rĩrĩa mũthamaki aatuĩte atĩ andũ acio magaatwarwo nyũmba yake thĩinĩ rĩathira-rĩ, mũrori wa anene arĩa angĩ agĩkĩmatwara harĩ Nebukadinezaru. ¹⁹ Mũthamaki akĩaria nao, na ndonire mũndũ ũngĩaiananirio na Danieli, na Hanania, na Mishaeli na Azaria; na nĩ ùndũ ùcio magĩtoonyio wĩra-inĩ wa gũtungatagĩra mũthamaki. ²⁰ Ùndũ-inĩ o wotho ũkonĩ ũũgĩ na ũtaũku wa maũndũ marĩa mũthamaki aamoragia-rĩ, agĩkora makĩrĩte ago othe na aragũri a ũthamaki wake wotho maita ikũmi.

²¹ Nake Danieli agĩtũũra kũu nginya mwaka wa mbere wa wathani wa Mũthamaki Kurusu.

2

Kĩroto kĩa Nebukadinezaru

¹ Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa keerĩ wa ũthamaki wake-rĩ, Nebukadinezaru nĩarootire irooto; agĩtangĩka meciiria na akĩũrwo nĩ toro. ² Nĩ ùndũ ùcio mũthamaki agĩta ago na aragũri, na arogi na arori a njata nĩguo moke mamwĩre ũrĩa aarootete. Rĩrĩa mookire makĩrũgama mbere ya mũthamaki, ³ akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ harĩ kĩaroto ndootete kĩa kĩrathĩnia, na nĩngwenda kũmenya ũrĩa kiugĩte.”

⁴ Hĩndĩ ĩyo arori a njata acio magĩcookeria mũthamaki na rūthiomi rwa Asuriata,* makĩmwĩra atĩrĩ, “Wee mũthamaki, ũrotũura tene na tene! Ta kũire ndungata ciaku kĩroto kĩrĩa ũrotete, nacio itaũre kĩroto kũu.”

⁵ Nake mũthamaki agĩcookeria arori a njata acio, akĩmeera atĩrĩ, “Ũndũ ũyũ nĩguo nduĩte ngwatĩirie mũno: Mũngĩaga kũnjĩra kĩroto kĩrĩa ndootete na mũgĩtaũre-rĩ, nguuga mũtemangwo mũkue, nacio nyũmba cianyu imomorwo ituĩke hĩba cia mahiga. ⁶ No mũngĩnjĩra kĩroto kũu na mũgĩtaarĩrie-rĩ, nĩngũmũhe iheo, na marĩhi, o na ndũmũtĩithie mũno. Nĩ ũndũ ũcio njĩrai ũrĩa ndootete na mũndaũrĩre ũhoru wa kĩroto kũu.”

⁷ Makĩmũcookeria o rĩngĩ makĩmwĩra atĩrĩ, “Mũthamaki nĩetĩkire kwĩra ndungata ciake ũrĩa arotete, na ithuĩ nĩtũkũmũtaũrĩra kĩroto kũu.”

⁸ Nake mũthamaki akĩmacookeria atĩrĩ, “Nĩndĩramenya kũna atĩ mũrenda o kũraiharaihia ihinda, tondũ nĩmũramenya atĩ ũndũ ũyũ nĩguo nduĩte ngwatĩirie mũno:

⁹ Mũngĩaga kũnjĩra kĩroto kũu ndootete-rĩ, iherithia rĩanyu no rĩmwe. Mũciĩrĩre kũnjĩra maũndũ ma kũũhĩtithia na ma waganu, mũgĩciĩria atĩ ũrĩa nduĩte nĩũkũgarũrũka. Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, njĩrai kĩroto kũu, na nĩngũmenya atĩ no mũhote gũgĩtaũra.”

¹⁰ Nao arori a njata acio magĩcookeria mũthamaki atĩrĩ, “Gũtirĩ mũndũ o na ũmwe gũkũ thĩ ũngĩhota gwĩka ũguo mũthamaki aroiga! Gũtirĩ mũthamaki, o na arĩ mũnene na arĩ na hinya atĩa, ũrĩ wooria mũndũ-mũgo, kana mũragũri, kana mũrori wa njata eke ũndũ ta ũcio.

¹¹ Ũndũ ũcio mũthamaki arooria ndũngĩhoteka. Gũtirĩ mũndũ ũngĩhota kwĩra mũthamaki kĩroto kĩrĩa arootete, tiga o ngai ciiki, na ititũũranagia na andũ a gũkũ thĩ.”

* 2:4 Rũthiomi rwa Asuriata nĩruo rwario rūrĩa anene aingĩ maaragia. Kuuma Dan 2:4 nginya Dan 7:28, ibuku rĩrĩ riandĩkitwo na rūthiomi rūrũ.

¹² Mũthamaki aigua ũhoro ũcio akĩrakara na akĩng'ũrĩka mũno nginya agĩathana atĩ andũ arĩa othe oogĩ a Babuloni mooragwo. ¹³ Nĩ ũndũ ũcio gũkĩrutwo watho andũ acio oogĩ mooragwo, na andũ magĩtũmwo magacarie Danieli na arata ake nĩguo mooragwo.

¹⁴ Rĩrĩa Arioku, mũnene wa arangĩri a mũthamaki, aathiiaga kũũraga andũ acio oogĩ a Babuloni-rĩ, Danieli akĩmwarĩria na ũũgĩ, o na eciirĩtie wega ũrĩa ekũmwĩra. ¹⁵ Akĩũria ũcio warĩ mũnene wa arangĩri a mũthamaki atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ gĩatũma mũthamaki atue itua rĩũru ũguo?” Nake Arioku agĩtaarĩria Danieli ũrĩa ũhoro ũcio wothe watariĩ. ¹⁶ Danieli aigua ũguo agĩthiĩ harĩ mũthamaki, akĩmũũria amũhe ihinda, nĩgeetha ahote kũmũtaũrĩra kiroto kũu.

¹⁷ Nake Danieli akĩinũka gwake mũciĩ na akĩmenyithia arata ake ũhoro ũcio, nao nĩo Hanania, na Mishaeli, na Azaria. ¹⁸ Akĩmaringĩrĩria mathaithe Ngai wa igũrũ nĩguo amaguĩre tha, amaguũrĩrie ũhoro ũcio warĩ mũhithe, nĩgeetha we hamwe na arata acio ake matikooraganĩrio hamwe na andũ acio angĩ oogĩ a Babuloni. ¹⁹ Na rĩrĩ, ũtukũ ũndũ ũcio warĩ mũhithe ũkĩguũrĩrio Danieli na kĩoneki. Nake Danieli akĩgooca Ngai wa igũrũ, ²⁰ akiuga atĩrĩ:

“Rĩitwa rĩa Ngai rĩrotũũra rĩkumagio tene na tene;
ũũgĩ na ũhoti nĩ ciake.

²¹ Nĩwe ũgarũranagia mahinda na imera;
nĩanenehagia athamaki, na akameheria
ũthamaki-inĩ.

Nĩwe ũheaga andũ arĩa oogĩ ũũgĩ,
nao arĩa makũũranaga maũndũ akamahe ũmenyo.

²² Nĩwe ũguũragia maũndũ marĩa marikĩru, o na marĩa
marĩ hitho-inĩ;
nĩamenyaga maũndũ marĩa marĩ nduma-inĩ,
naguo ũtheri ũtũũranagia nake.

²³ Nīndagūcookeria ngaatho na ndakūgooca, o Wee Ngai wa maithe makwa:
Nīūūheete ūūgī o na ūhoti,
ūkaamenyithia ūhorō ūrīa tūkūhooete,
ūgatūma tūmenye kīroto kīa mūthamaki.”

Danieli Gūtaūra Kīroto

²⁴ Hīndī ūyo Danieli agīthiī kūrī Arioku, ūcio mūthamaki aamūrīte athiī akooragithie andū acio oogī a Babuloni, akīmwīra atīrī, “Ndūkooragithie andū acio oogī a Babuloni. Ndwarā kūrī mūthamaki, na nīngūmūtaūrīra kīroto gīake.”

²⁵ O hīndī ūyo Arioku agītwara Danieli kūrī mūthamaki, akīmwīra atīrī, “Nīnyonete mūndū ūmwe wa arīa maatahītuo kuuma Juda ūngīhota kwīra mūthamaki ūrīa kīroto gīake kiugīte.”

²⁶ Nake mūthamaki akīūra Danieli (na nowe Belites-hazaru) atīrī, “No ūhote kūnjīra kīroto kīrīa ndootete na ūgītaūre?”

²⁷ Nake Danieli akīmūcookeria atīrī, “Gūtīrī mūndū o na ūmwe wa arīa oogī, kana mūrāgūri, kana mūndū-mūgo o na kana mūrathi ūngīhota kwīra mūthamaki ūhorō ūcio wa hitho, ²⁸ no nī kūrī Ngai ūrī igūrū ūguūranagīria maūndū marīa marī hitho-inī. Nīwe wonetie Mūthamaki Nebukadinezaru ūrīa gūgaikara matukū-inī ma thuutha. Kīroto gīaku na cioneki iria irahītūkīire meciiria-inī maku ūkomete ūrīrī iraarī ici:

²⁹ “Hīndī ūyo wakomete ūrīrī-inī, wee mūthamaki, meciiria maku nīmecūūranirie ūhorō wa maūndū marīa magooka thuutha-inī, nake ūrīa mūguūria wa maūndū marīa marī hitho-inī agīkūguūrīria ūrīa gūkaahaana thuutha-inī. ³⁰ Nīrī, ndiguūrīrio ūhorō ūcio ūrī hitho-inī atī tondū ndī na ūūgī gūkīra andū arīa angī matūūraga muoyo, no nīgeetha wee mūthamaki ūmenye

ũrĩa kīroto kīu kiugĩte, nĩguo ũtaũkĩrwo nĩ maũndũ macio
ũrecũũranagia meciiria-inĩ maku.

³¹ “Wee mũthamaki, warora nĩwonire mũhianano
mũnene warũngĩĩ mbere yaku: mũhianano ũcio warĩ
mũnene mũno na nĩwahlenahenagia, na warĩ wa kũmaka-
nia ũkĩonwo. ³² Mũtwe wa mũhianano ũcio warĩ wa
thahabu ĩrĩa therie, nakĩo gĩthũri kĩaguo na moko ciarĩ
cia betha, nayo nda na ciero ciaguo ciarĩ cia gĩcango,
³³ magũrũ maguo maarĩ ma kĩgera, namo makinya maarĩ
ma kĩgera gĩtukanĩte na rĩũmba rĩcine. ³⁴ Hĩndĩ o ĩyo
wawĩroreire, ihiga inene rĩkĩenjwo, no rĩtienjirwo nĩ
moko ma mũndũ. Rĩkĩgũtha makinya ma mũhianano ũcio
marĩa maarĩ ma kĩgera gĩtukanĩte na rĩũmba, rĩkĩma-
hehenja. ³⁵ Nakĩo kĩgera kīu, na rĩũmba, na gĩcango,
na betha, na thahabu igĩthetherwo tũcunjĩ tũcunjĩ, igĩ-
tuĩka ta mũũngũ ũrĩa ũmbũragwo kihuhĩro-inĩ hĩndĩ ya
rĩũa. Ikĩhuhũkanio nĩ rūhuho, igĩthira biũ na itiacookire
kuoneka rĩngĩ. No rĩrĩ, ihiga rĩu rĩagũthire mũhianano
ũcio rĩkĩneneha, rĩgĩtuĩka kĩrĩma kĩnene, rĩkĩiyũra thĩ
yothe.

³⁶ “Kīu nĩkĩo kīroto kĩrĩa warootire, na rĩu
nĩtũgũgĩtaũrĩra mũthamaki. ³⁷ Wee mũthamaki-rĩ, nĩwe
mũthamaki wa athamaki. Nake Ngai wa igũrũ nĩakũheete
ũthamaki, na ũhoti, na hinya, na riiri; ³⁸ nĩagĩte andũ a
ndũrĩrĩ ciothe moko-inĩ maku, na nyamũ cia gĩthaka, o na
nyoni cia rĩera-inĩ. Kũrĩa guothe itũũraga-rĩ, nĩagũtuĩte
mwathi wacio ciothe. Wee nĩwe mũtwe ũcio wa thahabu.

³⁹ “Thuutha waku, nĩgũkarahũka ũthamaki ũngĩ ũta-
gaakorwo na hinya ta waku. Thuutha ũcio nĩgũkagĩa
na ũthamaki ũngĩ wa gatatũ, nĩguo ũgerekanĩtio na gĩ-
cango, naguo nĩũgaatha thĩ yothe. ⁴⁰ Marigĩrĩrio-inĩ
nĩgũkarahũka ũthamaki ũngĩ wa kana ũrĩ hinya ta kĩgera,
nĩgũkorwo kĩgera kiunangaga na gĩkahehenja indo cio-

the, na o ta ũrĩa kġgera kiunangaga indo igatuĩka tũcunjĩ ũguo noguo ũkaahenja na uunange mothamaki macio mangĩ mothe. ⁴¹ O ta ũguo wonire atĩ makinya na ciara ciarĩ cia rĩũmba rĩcine rĩtukanĩte na kġgera-rĩ, noguo ũthamaki ũyũ ũgaakorwo ũrĩ mũgayũkanu; no rĩrĩ, nĩũgakorwo ũrĩ na hinya wa kġgera thĩinĩ wago, o ta ũguo wonire kġgera kĩu gĩtukanĩte na rĩũmba. ⁴² O ũguo ciara ciarĩ cia kġgera gĩtukanĩte na cia rĩũmba-rĩ, noguo ũthamaki ũcio ũgaakorwo kũmwe ũrĩ na hinya na kũrĩa kũngĩ ũgathuthĩkanga. ⁴³ Na o ta ũguo wonire kġgera gĩtukanĩte na rĩũmba rĩcine-rĩ, noguo andũ nao magaakorwo matukanĩte, na matigaatũũra marĩ rũmwe rĩngĩ, o ta ũrĩa kġgera gĩtangĩtukana na rĩũmba.

⁴⁴ “Na rĩrĩ, ihinda-inĩ rĩa athamaki acio, Ngai wa igũrũ nĩakahaanda ũthamaki ũtagacooka kwanangwo, kana ũtigĩrwo andũ angĩ. Nĩũkaahenja mothamaki macio mangĩ mothe ũmaniine, noguo mwene ũgaatũũra wĩhaandĩte tene na tene. ⁴⁵ ũcio nĩguo ũtaũri wa kĩoneki kĩa ihiga rĩu rĩenjetwo kuuma kĩrĩma-inĩ, no rĩtienjetwo na moko ma andũ, na nĩrĩo rĩathetherire kġgera, na gĩcango, na rĩũmba, na betha na thahabu igĩtuĩka tũcunjĩ.

“Ngai ũcio mũnene nĩamenyithĩtie mũthamaki ũrĩa gũkaahaana thuutha-inĩ. Kĩroto kĩu nĩ kĩa ma, naguo ũtaũri wakĩo nĩ wa kwĩhokeka.”

⁴⁶ Hĩndĩ ĩyo Mũthamaki Nebukadinezaru akĩgũithia, agĩturumithia ũthiũ thĩ mbere ya Danieli, na akĩmũhe gĩtĩno kĩnene, na agĩathana atĩ arutĩrwo igongona na ũbumba. ⁴⁷ Mũthamaki akĩira Danieli atĩrĩ, “Ti-itherũ Ngai waku nĩwe Ngai wa ngai iria ingĩ, na Mwathani wa athamaki na mũguũria wa maũndũ marĩa marĩ hitho-inĩ, nĩgũkorwo nĩwahota kũguũria ũndũ ũyũ ũrĩ hitho-inĩ.”

⁴⁸ Nake mũthamaki agĩtũũgĩria Danieli, na akĩmũtuga na iheo nyingĩ mũno. Akĩmũtua mwathi wa bũrũri

wothe wa Babuloni, na akīmūtua mūrūgamīrīri wa andū arīa othe oogī a būrūri ūcio. ⁴⁹ Nake Danieli agīthaita mūthamaki atue Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego arori a mawīra marīa maarutagwo būrūri-inī ūcio wa Babuloni, no Danieli we mwene agīkara kūu mūciī wa ūthamaki.

3

Mūhianano wa Thahabu, na Icuā rīa Mwaki

¹ Na rīrī, Mūthamaki Nebukadinezaru nīathon-dekithirie mūhianano wa thahabu, wa mīkono mīrongo itandatū* kūrāiha na igūrū, na mīkono itandatū† kwarama, na akīūhaandithia werū-inī wa Dura kūu būrūri wa Babuloni. ² Nebukadinezaru agīcooka agīta anene, na anyabara, na abarūthi, na ataari a mūthamaki, na aigi kīgīina, na aciirithania, na mawakiri, na anene a mabūrūri make mothe moke kīamūro-inī gīa kwamūra mūhianano ūcio aahandithītie. ³ Nī ūndū ūcio, anene, na anyabara, na abarūthi, na ataari a mūthamaki, na aigi kīgīina, na aciirithania, na mawakiri, na anene othe a mabūrūri makīgomana nī ūndū wa kwamūra mūhianano ūcio Mūthamaki Nebukadinezaru aahaandithītie, nao makīrūgama mbere yaguo.

⁴ Nake mūhuhi coro akīanīrīra na mūgambo mūnene, akiuga atīrī, “Inyuī andū a iruka ciothe na a ndūrīrī ciothe, na a mīario yothe ta thikīrīriai ūrīa mūthamaki aathanīte mwīke. ⁵ Rīrīa mūrīigua mūgambo wa coro, na mītūrīrū, na thethe, na kīnanda gīa kīnūbi, na kīnanda kīa mūgeeto, na mītūrīrū rīra mīariī, o hamwe na ūini wa mīthemba yothe-rī, o rīmwe mwīgūithie thī mūhooe mūhianano ūcio wa thahabu ūrīa Mūthamaki Nebukadinezaru aahaandithītie. ⁶ Mūndū ūrīa wothē ūtekwīgūithia thī na

* 3:1 nī ta mita 27 † 3:1 nī ta mita igīrī na robo ithatū (2:75)

ahooe, o hĩndĩ ĩyo nĩegũikio icua-inĩ rĩa mwaki ũgwakana mũno.”

⁷ Nĩ ũndũ ũcio, rĩrĩa andũ acio maiguire mũgambo wa coro, na mĩtũrirũ, na thethe, na kĩnanda gĩa kĩnũbi, na kĩnanda kĩa mũgeeto, na ũini wa mĩthemba yothe, andũ othe, na ndũrĩrĩ, na andũ a mĩario yothe makĩĩgũithia thĩ, makĩhooya mũhianano ũcio wa thahabu ũrĩa Mũthamaki Nebukadinezaru aahaandithĩtie.

⁸ Ihinda o rĩu arori a njata amwe makĩyumĩria, magĩcuuka Ayahudi, ⁹ makĩira Mũthamaki Nebukadinezaru atĩrĩ, “Wee mũthamaki ũrotũura tene na tene! ¹⁰ Atĩrĩrĩ, wee mũthamaki nĩũrutĩte uuge waku, ũkoiga atĩ rĩrĩa mũndũ o wothe akaigua mũgambo wa coro, na mĩtũrirũ, na thethe, na kĩnanda gĩa kĩnũbi, na kĩnanda kĩa mũgeeto, na mĩtũrirũ ĩrĩa mĩariĩ, na ũini wa mĩthemba yothe no nginya egũithie thĩ, ahooe mũhianano ũcio wa thahabu, ¹¹ na ũkoiga atĩ mũndũ ũrĩa wothe ũtekwĩgũithia thĩ aũhooe, nĩagaikio icua-inĩ rĩa mwaki ũgwakana mũno. ¹² No rĩrĩ, nĩ harĩ Ayahudi amwe arĩa wee ũigĩte a kũrora maũndũ ma bũrũri wa Babuloni, na nĩo Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego, arĩa matakũiguaga, wee mũthamaki. Matitungatagĩra ngai ciaku, kana makahooya mũhianano wa thahabu ũcio ũhandithĩtie.”

¹³ Nĩ ũndũ ũcio Nebukadinezaru agĩcinwo nĩ marakara, nake agĩtũmanĩra Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego mareehwo harĩ we. Nĩ ũndũ ũcio andũ acio makĩreehwo mbere ya mũthamaki, ¹⁴ nake Nebukadinezaru akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ ũhoro wa ma wee Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego, atĩ mĩitungatagĩra ngai ciakwa, o na kana mũka-hooya mũhianano wa thahabu ũcio handithĩtie? ¹⁵ Rĩu-rĩ, mũngĩhaarĩria nĩgeetha rĩrĩa mũrĩigua mũgambo wa coro, na mĩtũrirũ, na thethe, na kĩnanda gĩa kĩnũbi, na kĩnanda kĩa mũgeeto, na mĩtũrirũ ĩrĩa mĩariĩ, na ũini

wa mĩthemba yothe, mwĩgũithie thĩ, mũhooe mũhianano ũcio nĩ thondekithĩtie, nĩ wega mũno. No rĩrĩ, mũngĩrega kũhooya mũhianano ũcio-rĩ, nĩmũgũikio o ro rĩmwe icua-inĩ rĩa mwaki ũgwakana mũno. Na rĩrĩ, hihi nĩ ngai ĩrĩkũ ĩngĩhota kũmũhonokia kuuma guoko-inĩ gwakwa?”

¹⁶ Nao Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego magĩcook-eria mũthamaki, makĩmwĩra atĩrĩ, “Wee Nebukadinezaru, ithuĩ tũtibataire kwĩyarĩrĩria tũrĩ mbere yaku igũrũ rĩa ũhoro ũyũ. ¹⁷ Tũngĩikio icua-inĩ rĩa mwaki ũgwakana mũno-rĩ, Ngai ũrĩa ithuĩ tũtungataga e na ũhoti wa gũtũruta thĩinĩ warĩo, na nĩwe ũgũtũhonokia kuuma guoko-inĩ gwaku, wee mũthamaki. ¹⁸ No rĩrĩ, o na angĩaga gũtũhonokia-rĩ, nĩtũkwenda ũmenye, wee mũthamaki, atĩ ithuĩ tũtingĩtungatĩra ngai ciaku, kana tũhooe mũhianano wa thahabu ũcio wee ũhandithĩtie.”

¹⁹ Hĩndĩ ĩyo Nebukadinezaru akĩrakara mũno nĩ ũndũ wa Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego, na agĩtukia gĩthiithi nĩ ũndũ wao. Agĩcooka agĩathana, akiuga icua rĩu rĩongererwo ngũ nĩguo rĩhiũhe maita mũgwanja ma ũrĩa rĩakoragwo rĩhiũhĩte. ²⁰ Nebukadinezaru agĩatha thigari imwe iria ciarĩ na hinya mũno ita-inĩ rĩake ciohe Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego, imaikie icua-inĩ rĩu rĩa mwaki wakanĩte mũno. ²¹ Nĩ ũndũ ũcio andũ acio, mehumbĩte kanjũ ciao, na thuruarĩ, na iremba, o na nguo icio ingĩ-rĩ, makĩohwo na magĩikio icua-inĩ rĩu rĩa mwaki wakanĩte mũno. ²² Watho ũcio wa mũthamaki warĩ wa ihenya mũno, narĩo icua rĩkahiũha mũno, ũũ atĩ nĩnĩmbĩ cia mwaki ũcio cioragire thigari iria cianyiitĩte Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego, ²³ nao andũ acio atatũ, moohetwo makarũmio, makĩgũa icua-inĩ rĩu rĩa mwaki wakanĩte mũno.

²⁴ Hĩndĩ ĩyo Mũthamaki Nebukadinezaru akĩgega, akĩrũgama na igũrũ o rĩmwe, akĩũria andũ arĩa

maamũheaga kĩrĩra atĩrĩ, “Githĩ ti andũ atatũ tuohire na twamaikia mwaki-inĩ?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Ĩĩ, nĩ ma ũguo nĩguo, mũthamaki.”

²⁵ Nake mũthamaki akiuga atĩrĩ, “Hĩ, ta rorai! Nĩ ndĩrona andũ ana magĩcangacanga mwaki-inĩ, matarĩ ohe kana makahutio nĩ mwaki, nake ũcio wa kana ahaana ta ũmwe wa ariũ a ngai.”

²⁶ Nebukadinezaru agĩkuhĩrĩria mũromo-inĩ wa icua rĩu rĩakanaga mwaki, akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, “Inyuĩ Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego, inyuĩ ndungata cia Ngai-Ũrĩa-ũrĩ Igũrũ-Mũno, umĩrai, mũũke haha!”

Nĩ ũndũ ũcio Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego makiumĩra mwaki-inĩ ũcio, ²⁷ nao anene, na anyabara, na abarũthi, na arĩa maataaraga mũthamaki othe makĩmarigiicĩria, makĩionera atĩ mwaki ndwamekite ũũru mĩrĩ yao, kana rũcuĩrĩ rwa mĩtwe yao rũkahĩa, o na nguo iria mehumbĩte itiahĩte, na matianungaga mwaki o na atĩa.

²⁸ Nake Nebukadinezaru akiuga atĩrĩ, “Ngai wa Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego arogoocwo, ũrĩa ũtũmĩte mũraika wake, ateithũre ndungata ciake! Mamwĩhokire, magĩkararia watho wa mũthamaki, na nĩmekwĩhaarĩrie kũruta mĩoyo yao handũ ha gũtungatĩra kana kũhooya ngai ingĩ, tiga Ngai ũcio wao. ²⁹ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩndaruta watho atĩ andũ a rũrĩrĩ o ruothe kana rwario arĩa makaaria ũndũ o wotho wa gũũkirĩra Ngai wa Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego magatinangio icunjĩ, na nyũmba ciao imomorwo ituĩke hĩba ya mahiga, nĩgũkorwo gũtirĩ ngai ingĩ ingĩhonokania na njĩra ĩno.”

³⁰ Nake mũthamaki agĩtũũgĩria Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego kũu bũrũri wa Babuloni.

4

Kĩroto gĩa Keerĩ kĩa Nebukadinezaru

¹ Nĩ nĩ Mũthamaki Nebukadinezaru,

Ndĩramwandikĩra marũa maya inyuĩ andũ a iruka ciothe, na ndũrĩrĩ, na andũ a rwario o ruothe arĩa matũũraga thĩ yothe:

Mũrogaacĩra makĩria!

² Ndĩ na gĩkeno ngĩmũmenyithia morirũ na maũndũ ma kũgeganĩa marĩa Ngai-ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ mũno an-jĩkĩire.

³ Kaĩ morirũ make nĩ manene-ĩ!

O namo maũndũ make ma kũgeganĩa kaĩ nĩ ma hinya-ĩ!

Ũthamaki wake nĩ wa tene na tene,
naguo wathani wake ũkinyagĩra njiarwa na njiarwa.

⁴ Atĩrĩrĩ, nĩ Nebukadinezaru ndarĩ gwakwa mũ-ciĩ, njiganĩire na ngagaacĩra nyũmba-inĩ yakwa ya ũthamaki. ⁵ Na rĩrĩ, ũtukũ ũmwe ndarootire kĩroto kĩa kĩamakirie mũno. Ngomete ũrĩrĩ-inĩ wakwa-rĩ, maũndũ marĩa mahitũkagĩra meciiria-inĩ makwa na cioneki ikĩndua nda. ⁶ Nĩ ũndũ ũcio ngĩathana ngiuga atĩ andũ arĩa othe oogĩ a Babuloni mareehwo mbere yakwa nĩguo mandaũrĩre kĩroto kũ. ⁷ Rĩrĩa ago, na aragũri, na arori a njata na arathi mohoro mookire, ngĩmeera ũrĩa ndarootete, no nĩmaremirwo nĩ kũndaũrĩra kĩroto kũ. ⁸ No thuutha wao, Danieli agĩũka mbere yakwa, na nĩ ngĩmwĩra ũrĩa ndarootete. (Nĩwe wĩtagwo Belites hazaru tondũ etanĩtio na ngai yakwa, nake akoragwo na roho wa ngai iria theru thĩinĩ wake.)

⁹ Ngĩra Beliteshazaru, mūnene wa ago othe atĩrĩ, “Nĩnjũũ atĩ roho wa ngai iria theru ũrĩ thĩĩnĩ waku, na gũtirĩ ũndũ ũrĩ hitho-inĩ ũngĩkũrema. Gĩkĩ nĩkĩo kiroto gĩakwa; nawe he ũtaũri wakĩo. ¹⁰ Ici nĩcio cioneki iria ndonire rĩrĩa ndaakomete ũrĩrĩ-inĩ wakwa: Ndarorire ngĩona hau mbere yakwa harũngĩ mĩtĩ ũrĩ bũrũri gatagatĩ. Naguo warĩ mũraihi mũno. ¹¹ Mũtĩ ũcio ũkĩneneha ũkĩgĩa na hinya nako gacũmbĩrĩ kaguo gakahutia matu mairũ; naguo wonekaga nginya ituri ciothe cia thĩ. ¹² Mathangũ maguo maarĩ mathaka, na maciaro maguo makaingĩha warĩ na irio cia kũhũunia andũ othe. Nyamũ cia gĩthaka ciaikaraga kĩruru-inĩ kĩaguo, nacio nyoni cia rĩera-inĩ igaikaraga hong-inĩ ciaguo; indo ciothe iria irĩ muoyo ciarĩaga maciaro maguo.

¹³ “Nĩngĩ o ngomete ũrĩrĩ-inĩ wakwa ngĩrora ngĩona cioneki-inĩ icio, na hau mbere yakwa harĩ na mũrangĩri, mũndũ mũtheru, agĩikũrũka oimĩte igũrũ. ¹⁴ Akĩanĩrĩa na mũgambo mūnene, akiuga atĩrĩ: Temai mĩtĩ ũcio na mũhũrũre hong-inĩ ciaguo; itithiai mathangũ maguo, na mũhurunje maciaro maguo. Nyamũ nacio ciũre ciehere rungu wago, o na nyoni ciume hong-inĩ ciaguo. ¹⁵ No rĩrĩ, mũreke gĩthukĩ na mĩri yakĩo ciohwo na kĩgera na gĩcango, nacio itigwo tĩiri-inĩ, kũu nyeki-inĩ ya gĩthaka.

“Nĩaihũgagio nĩ ime rĩa igũrũ, na atũũranagie na nyamũ kũu nyeki-inĩ irĩa nduru ya gĩthaka. ¹⁶ Meciiria make nĩmagarũrwo matige gũtuĩka ta ma mũndũ, nake agĩe na meciiria ta ma nyamũ, ihinda ta rĩa mĩaka mũgwanja.

¹⁷ “Itua rĩu rĩanĩrĩrwo nĩ arangĩri, narĩo rĩgekĩrwo hinya nĩ arĩa atheru, nĩgeetha arĩa marĩ muoyo mamenye atĩ Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno nĩwe wathaga mothamaki ma andũ, naguo ũthamaki aũheaga o ũrĩa

angienda kūuhe, na agatũũgĩria mũndũ ũtarĩ igweta o na hanini nĩguo ũtuĩke wake.’

¹⁸ “Kĩu nĩkĩo kiroto kĩa nĩ, Mũthamaki Nebukadinezaru ndarootire. Atĩrĩrĩ, wee Beliteshazaru, ta njĩra ũrĩa kiugĩte kuona atĩ andũ arĩa angĩ othe oogĩ a ũthamaki wakwa nĩmaremetwo nĩkũndaũrĩa. No rĩrĩ, wee no ũhote tondũ roho wa ngai iria theru ũrĩ thĩinĩ waku.”

Danieli Gũtaũra Kĩroto

¹⁹ Hĩndĩ ĩyo Danieli (na nowe wĩtagwo Beliteshazaru) akĩamba gũtangĩka mũno kwa ihinda, na akĩmaka mũno meciiria-inĩ make. Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki akĩmwĩra atĩrĩ, “Beliteshazaru, tiga kũmakio nĩ kiroto kũ kana ũtaũri wakĩo.”

Beliteshazaru agĩcookia atĩrĩ, “Mwathi wakwa, naarĩ korwo kiroto kũ kierekererio thũ ciaku, o na ũtaũri wakĩo wathĩrĩrio andũ arĩa magũthũire!” ²⁰ Mũtĩ ũcio wonire, ũrĩa wanenehire na ũkĩgĩa na hinya, nako gacũmbĩrĩ kaguo gakahutia matu mairũ, na ũkoonekaga nĩ thĩ yothe, ²¹ ũrĩ na mathangũ mathaka na maciaro maingĩ, na ũkaheaga andũ othe irio, na nyamũ cia gĩthaka cikaarahaga kĩiruru-inĩ kĩaguo, na ũkagĩa na itara honge-inĩ ciaguo cia nyoni cia rĩera-inĩ-rĩ, ²² wee mũthamaki, nĩwe mũtĩ ũcio! Nĩũnenehete na ũkagĩa na hinya; ũnene waku ũgakũra nginya ũkahutia matu mairũ, naguo wathani waku ũgatambũrũka ũgakinya kũndũ kũranya gũkũ thĩ.

²³ “Wee, mũthamaki-rĩ, Nĩwonire mũrangĩri, mũndũ mũtheru, agĩkũrũka oimĩte matu-inĩ, akiugaga atĩrĩ, ‘Temai mũtĩ ũcio na mũwanange, no mũtĩge gĩthukĩ kĩohetwo na kĩgera na gĩcango, kũu nyeki-inĩ ya gĩthaka nayo mĩri yakĩo ĩtigwo tĩri-inĩ. Nake nĩaihũgagio nĩ ime rĩa matu-inĩ; nĩaikarage ta nyamũ cia gĩthaka ihinda rĩa mĩaka mũgwanja.’

²⁴ “Atĩrĩrĩ, wee mũthamaki, ũtaũri wa kĩroto kũu nĩguo ũyũ, narĩo ituĩro rĩrĩa rĩtuĩtwo nĩ Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno nĩguo rĩgũkore wee, mũthamaki, mwathi wakwa, nĩrĩo rĩrĩ: ²⁵ Atĩrĩrĩ, nĩũkaingatwo weherio kuuma kũrĩ andũ, ũgatũũranagie na nyamũ cia gĩthaka; ũkaarĩaga nyeki ta ng’ombe, na ũihũgagio nĩ ime rĩa kuuma igũrũ. Mĩaka mũgwanja nĩgathira, o nginya ũmenye atĩ Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno nĩwe ũthamakagĩra mothamaki mothe ma andũ, na akamaheana kũrĩ o ũrĩa angĩenda. ²⁶ Watho ũrĩa woigire gĩthukĩ na mĩri yakĩo gĩtigwo, nĩ kuuga atĩ nĩũgacookerio ũthamaki waku rĩrĩa ũkaamenya atĩ wathani uumaga Igũrũ.* ²⁷ Nĩ ũndũ ũcio, wee mũthamaki, ĩtikĩra kũigua ũtaaro wakwa: Tigana na mehia maku, wĩkage maũndũ marĩa magĩrĩre, na ũtĩge waganu waku, na ũndũ wa kũiguĩra arĩa ahinyĩrĩre tha. Hihi kwahoteka ũgaacĩru waku ũthĩĩ na mbere.”

Kũhinga gwa Kĩroto

²⁸ Na rĩrĩ, maũndũ macio mothe nĩmakorire Mũthamaki Nebukadinezaru. ²⁹ Thuutha wa mĩeri ikũmi na ĩrĩ, rĩrĩa mũthamaki aaceerangaga arĩ nyũmba igũrũ ya ũthamaki kũu Babuloni, ³⁰ akiuga atĩrĩ, “Githĩ ĩno tiyo Babuloni, itũũra inene rĩrĩa njakĩte rĩrĩ gĩikaro kĩa mũthamaki, na ũndũ wa ũhoti wakwa mũingĩ, na nĩ ũndũ wa riiri wa ũnene wakwa?”

³¹ Kahinda o kau aaragia, mũgambo ũkiuma igũrũ, ũkiuga atĩrĩ, “Rĩrĩ nĩrĩo ituĩro rĩrĩa ũtuĩrĩrwo, Mũthamaki Nebukadinezaru: Atĩrĩrĩ, nĩwehererio ũhoti wa ũthamaki waku. ³² Nĩũkũingatwo weherio kuuma kũrĩ andũ, ũgatũũranagie na nyamũ cia gĩthaka; ũrĩrĩaga nyeki ta ng’ombe. Mĩaka mũgwanja

* 4:26 “Igũrũ” rĩarĩ rĩitwa rĩa Kĩyahudi rĩa Ngai.

nĩgũthira, o nginya ũmenye atĩ, Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno nĩwe ũthamakagĩra mothamaki mothe ma andũ, na akamaheana kũrĩ o ũrĩa angĩenda.”

³³ O hĩndĩ ĩyo ituĩro rĩrĩa rĩatuĩrĩrwo Nebukadinezaru rĩkĩhinga. Akĩingatwo, akĩeherio kuuma kũrĩ andũ, na akĩrĩa nyeki ta ng’ombe. Mwĩrĩ wake waihũgagio nĩ ime rĩa igũrũ, o nginya njuĩrĩ yake ĩkĩraiha o ta njoya cia nderi, na ndwara ciake ĩkĩraiha o ta cia nyoni.

³⁴ Na rĩrĩ, mĩaka ĩyo yathira-rĩ, nĩ, Nebukadinezaru, ngĩtiira maitho makwa na igũrũ, na ngĩcookererwo nĩ ũgima wa meciiria makwa. Ningĩ ngĩgooca Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno; ngĩmũtĩia na ngĩkumia ũcio ũtũũraga muoyo tene na tene.

Wathani wake nĩ wathani wa gũtũũra tene na tene;
ũthamaki wake ũkinyagĩra njiarwa na njiarwa.

³⁵ Andũ othe a gũkũ thĩ
amonaga ta matarĩ bata.

Nake ekaga ũrĩa ekwenda na mbũtũ cia kũu igũrũ,
na andũ arĩa matũũraga gũkũ thĩ.

Na gũtirĩ mũndũ ũngĩhota kũgirĩrĩa guoko gwake,
kana amũũrie atĩrĩ: “Nĩatĩia ũguo weka?”

³⁶ O ihinda-inĩ o rĩu ndaacookereirwo nĩ ũgima wa meciiria makwa-rĩ, norĩo ndaacookeirio gĩtĩio gĩakwa na ũkaru wakwa nĩgeetha ũthamaki wakwa ũgĩe na riiri. Ningĩ ataari akwa na andũ arĩa maarĩ igweta makĩnyamũkĩra, ngĩcookio gĩtĩ-inĩ gĩakwa kĩa ũnene, na ngĩneneha gũkĩra mbere. ³⁷ Na rĩrĩ, nĩ Nebukadinezaru-rĩ, nĩngũkumia, na ndũũgĩrie, na ngooce Mũthamaki wa igũrũ, nĩgũkorwo maũndũ marĩa mothe ekaga nĩmagĩrĩire, na mĩthĩire yake yothe

nĩ ya kĩhooto. Nao arĩa mathiiaga na mwĩgaatho nĩahotaga kũmanyiihia.

5

Maandĩko Rũthingo-inĩ

¹ Atĩrĩrĩ, Mũthamaki Belishazaru nĩarugithĩirie andũ ake ngiri ĩmwe arĩa maarĩ igweta iruga inene, nake akĩnyuuanĩra ndibei nao. ² Rĩrĩa Belishazaru aanyu-uaga ndibei yake, agĩathana ikombe cia thahabu na cia betha, iria ithe Nebukadinezaru aatahĩte akaruta hekarũ-inĩ Jerusalemu, irehwo nĩgeetha mũthamaki, na andũ ake arĩa maarĩ igweta, na atumia ake na thuriya ciake manyue nacio. ³ Nĩ ũndũ ũcio makĩrehe ikombe icio cia thahabu iria ciatahĩtwo ikarutwo hekarũ-inĩ ya Ngai kũu Jerusalemu. Nake mũthamaki, na andũ ake acio maarĩ igweta, na atumia ake, na thuriya ciake makĩnyua nacio. ⁴ Nao maanyuuaga ndibei, makĩgoocaga ngai cia thahabu, na cia betha, na cia gĩcango, na cia kĩgera, na cia mĩtĩ, na cia mahiga.

⁵ Na rĩrĩ, o rĩmwe hakĩoneka ciara cia guoko kwa mũndũ ikĩandĩka rũthingo-inĩ rwa nyũmba ĩyo ya ũthamaki hakuhĩ na mĩtĩ ũrĩa wa kũigĩrĩra tawa. Nake mũthamaki akĩona guoko kũu gũkĩandĩka. ⁶ Nake mũthamaki agĩthita gĩthiithi na akĩmaka mũno, nginya maru make makĩgũthana, na akĩremwo nĩkũrũgama na magũrũ make.

⁷ Mũthamaki akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga aragũri, na arori a njata, na arathi a mohoro maree-hwo nake akĩira andũ acio oogĩ a Babuloni atĩrĩ, “Ũrĩa wothe ũngĩthoma maandĩko maya na anjĩire ũrĩa moigĩte, nĩekũhumbwo nguo cia rangi wa ndathi, na ekĩrwo kĩrengeri gĩa thahabu ngingo, na nĩegũtuuo mwathani wa gatatũ ũthamaki-inĩ ũyũ.”

⁸ Nao andũ a mũthamaki arĩa oogĩ othe magĩtoonya kuo, no matiahotire gũthoma maandĩko macio kana kwĩra mũthamaki ũrĩa moigĩte. ⁹ Nĩ ũndũ ũcio Mũthamaki Belishazaru agĩkĩrĩrĩa kũmaka, na gĩthiithi gĩake gĩgĩthita makĩria. Andũ ake acio maarĩ igweta makĩrigwo nĩ ũrĩa mangĩka.

¹⁰ Mũtumia wa mũthamaki rĩrĩa aiguire inegene rĩa mũthamaki na andũ acio ake maarĩ igweta agĩtoonya nyũmba iyo yarĩ na iruga. Akĩra mũthamaki atĩrĩ, “Wee mũthamaki, ũrotũura nginya tene! Tiga kũmaka o na kana ũtukie gĩthiithi nĩ ũndũ wa ũhoru ũyũ! ¹¹ Ũthamaki-inĩ waku nĩ kũrĩ mũndũ ũkoragwo na roho wa ngai iria theru thĩinĩ wake. Matukũ-inĩ ma thoguo-rĩ, nĩonekire arĩ na meciiria marĩ na ũtaũku na ũmenyi o ta wa ngai icio. Thoguo, Mũthamaki Nebukadinezaru, (ndĩrakwĩra ũhoru wa thoguo mũthamaki,) nĩamũtuire mũnene wa aragũri, na arori a njata, na arathi a mohoro. ¹² Mũndũ ũcio Danieli, na nĩwe mũthamaki eetire Belites hazaru, nĩonekire arĩ na meciiria makuũku, na ũmenyo, na ũtaũku, o na ningĩ ũhoti wa gũtaũra irooto, na gũtaarĩria ndaĩ, na gũtuithania maũndũ marĩa maritũ. Tũmana Danieli etwo na nĩegũkwĩra ũrĩa maandĩko macio moigĩte.”

¹³ Nĩ ũndũ ũcio Danieli akĩrehwo mbere ya mũthamaki, nake mũthamaki akĩmũũria atĩrĩ, “Wee nĩwe Danieli, ũmwe wa andũ arĩa baba, ũrĩa warĩ mũthamaki aarehire gũkũ matahĩtwo kuuma Juda? ¹⁴ Nĩnjiguĩte atĩ ũrĩ na roho wa ngai iria theru thĩinĩ waku na atĩ ũrĩ na ũtaũku, na ũhoti wa gwĩciiria na ũũgĩ wa mwanya. ¹⁵ Andũ arĩa oogĩ na aragũri nĩmekũrehetwo harĩ niĩ mathome maandĩko maya manjĩire ũrĩa moigĩte, no matinahota kũmataarĩria. ¹⁶ Rĩu nĩnjiguĩte atĩ wee no ũhote gũtaũra na kũhĩngĩcanũra maũndũ marĩa maritũ. Ũngĩhota gũthoma

maandiko maya na ũnjĩre ũrĩa moigĩte-rĩ, nĩũkũhumbwo nguo ya rangi wa ndathi, na wĩkĩrwo kĩrengeeri gĩa thahabu ngingo, na ũtuuo mwathani wa gatatũ ũthamaki-inĩ ũyũ.”

¹⁷ Nake Danieli agĩcookeria mũthamaki atĩrĩ, “Iheo icio ciaku ikara nacio arĩ we, namo marĩhi maku ũmahe mũndũ ũngĩ. No o na gũkĩrĩ ũguo-rĩ, nĩngũthomera mũthamaki maandiko macio, na ndĩmwĩre ũrĩa moigĩte.

¹⁸ “Atĩrĩrĩ, wee mũthamaki, Ngai-Ūrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno nĩahaire thoguo Nebukadinezaru wathani, na ũnene, na riiri, na ũkaru. ¹⁹ Nĩ ũndũ wa kũmũtũgĩria ũguo-rĩ, andũ othe, na ndũrĩrĩ ciothe, na andũ a mĩario yothe nĩmainainaga marĩ mbere yake na makamwĩtigĩra. Andũ arĩa mũthamaki angĩendire mooragwo nĩamooragithagia; arĩa angĩendire kũhonokia mĩoyo yao, nĩamahonokagia; arĩa angĩendire gũtũũgĩria, nĩamatũgagĩria; nao arĩa angĩendire kũnyiihia, nĩamanyiihagia. ²⁰ No rĩrĩa ngoro yake yanyiiirwo nĩ mwĩgaatho na akĩũmio ngoro nĩ mwĩtĩio, nĩarutirwo gĩtĩ-inĩ gĩaake kĩa ũnene na akĩaũrwo riiri wake. ²¹ Akĩingatwo akĩeherio kuuma kũrĩ andũ, na akĩgarũrwo akĩgĩa na meciiria ta ma nyamũ, agĩtũũrania na njagĩ cia werũ-inĩ, na akĩrĩa nyeki ta ng’ombe; naguo mwĩrĩ wake waihũgagio nĩ ime riumĩte igũrũ, nginya rĩrĩa aamenyire atĩ Ngai-Ūrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno nĩwe wathaga mothamaki ma andũ, na nĩwe ũmaheanaga kũrĩ o ũrĩa angĩenda kũhe.

²² “No wee nawe Belishazaru, mũrũ-we-rĩ, ndũigana kwĩnyiihia, o na gũkorwo nĩwooĩ maũndũ macio mothe. ²³ Handũ ha ũguo-rĩ, wee nĩwĩnenehetie makĩria, ũgakararia Mwathani-wa-Igũrũ. Wetirie ikombe iria ciarutĩtwo hekarũ-inĩ yake, ũkĩreherwo, nawe na andũ aku arĩa marĩ igweta, na atumia aku na thuriya ciaku, mũkĩnyua ndibei nacio. Na inyuĩ mũkĩgooca ngai cia

betha na cia thahabu, na cia gĩcango, na cia kĩgera, na cia mĩtĩ, o na cia mahiga, iria itoonaga, kana ikaigua, kana igakũũrana ũndũ. No rĩrĩ, wee ndũigana gũtĩia Ngai ũria ũgwete muoyo waku guoko-inĩ gwake, na akamenya mĩthiire yaku yothe. ²⁴ Nĩ ũndũ ũcio agĩtũma guoko kũu gũũke kwandike maandiko macio.

²⁵ “Maandiko macio mandikĩtwo maroiga ũũ:

MENE, MENE, TEKEL, UPHARŠIN

²⁶ “Naguo ũtaũri wa ciugo ici nĩguo ũyũ:

MENE nĩ ta kuuga: Ngai nĩatarĩte matukũ ma ũthamaki waku, na akaũkinyia mũthia.

²⁷ TEKEL nĩ ta kuuga: Wee nĩũthimĩtwo na ratiri, ũkoneka nĩũtigairie.

²⁸ PERES nĩ ta kuuga: ũthamaki waku nĩ mũgayanie, ũkaheanwo kũrĩ Amedi na Aperisia.”

²⁹ Hĩndĩ iyo Belishazaru agĩatha andũ ake, nao makĩhumba Danieli nguo ya rangi wa ndathi, na agĩkĩrwo kĩrengeri gĩa thahabu ngingo, naguo ũhoru wake ũkĩmenyithanio atĩ niwe mwathani wa gatatũ ũthamaki-inĩ ũcio.

³⁰ ũtukũ o ro ũcio, Belishazaru mũthamaki wa Babuloni akĩũragwo, ³¹ nake Dario ũria Mũmedia akĩoya ũthamaki ũcio, arĩ na ũkũrũ ta wa mĩaka mĩrongo itandatũ na iĩrĩ.

6

Danieli Gũikio Irima rĩa Mĩrũũthi

¹ Na rĩrĩ, Dario nĩonire athuure anene 120 nĩguo matuĩke a gwanthana ũthamaki-inĩ wake wotha. ² Nĩngĩ agĩcooka akĩiga atongoria atatũ matuĩke anene a acio angĩ, na ũmwe wa acio atatũ aarĩ Danieli. Anene acio atatũ maigirwo nĩgeetha marehagĩrwo ũhoru nĩ anene acio angĩ a bũrũri, nĩgeetha indo cia mũthamaki itikoore. ³ Nake Danieli akĩoneka arĩ wa mwanya harĩ atongoria acio angĩ

othe o na anene nĩ ũndũ wa ũrĩa aarĩ kīyo mūrūtĩre-inĩ wake wa wĩra, na nĩ ũndũ ũcio mũthamaki agĩtanya kũmũtua mwathi wa ũthamaki ũcio wake wothe. ⁴ Nĩ ũndũ ũcio atongoria na anene acio angĩ magĩcaria ũndũ mangĩcuukĩra Danieli wĩra-inĩ wake wa gwithana, no makĩaga ihĩtia. Nĩmagire ũndũ mangĩmũcuukĩra, tondũ aarĩ mwĩhokeku, akaaga ũcuuke kana ihĩtia mĩthĩire-inĩ yake. ⁵ Marigĩrĩrio-inĩ andũ acio makĩĩrana atĩrĩ, “Gũtirĩ hĩndĩ tũkoona ũndũ tũngĩcuukĩra Danieli, tiga ũkorirwo nĩ ũndũ ũkonĩ watho wa Ngai wake.”

⁶ Nĩ ũndũ ũcio atongoria na anene a bũrũri magĩthĩĩ marĩ gĩkundi kũrĩ mũthamaki, makĩmwĩra atĩrĩ: “Wee Mũthamaki Dario, ũrotũũra nginya tene! ⁷ Ithũĩ tũrĩ atongoria a ũthamaki ũyũ, na anyabara, na anene a bũrũri, na andũ arĩa mataaraga mũthamaki o na abarũthi othe, nĩtũciĩrĩte tũkoona arĩ wega we mũthamaki ũrute watho nago ũhinyĩrĩrio atĩ mũndũ o wothe ũrĩa ũngĩhooya ngai o na ĩrĩkũ kana mũndũ o na ũrĩkũ, tiga akũhooire wee mũthamaki, ihinda rĩa matukũ mĩrongo ĩtatũ rĩtanathira, no nginya aikio irima-inĩ rĩa mĩrũũthi. ⁸ Na rĩrĩ, wee mũthamaki, athana watho ũcio ũgĩe ho na wandĩkwo, nawe ũwĩkĩre mũhũũri nĩgeetha ndũkagarũrwo, kũringana na mawatho ma Amedi na ma Aperisia marĩa matagarũragwo.” ⁹ Nĩ ũndũ ũcio Mũthamaki Dario akĩandika watho ũcio na agĩkĩra mũhũũri.

¹⁰ Rĩrĩa Danieli aamenyire atĩ watho ũcio nĩ wandĩkitwo-rĩ, akĩinũka gwake, akĩhaica kanyũmba gake ka igũrũ harĩa ndirica cia nyũmba yake ciahingũragwo irorete mwena wa Jerusalemu. O mũthenya, nĩatuuragia ndu maita matatũ akahooya Ngai, akĩmũcookagĩria ngaatho o ta ũrĩa aamenyerete gwĩka hau kabere. ¹¹ Nao andũ acio magĩthĩĩ marĩ hamwe, magĩkora Danieli

akĩhooya agĩthaitha Ngai amũteithie. ¹² Nĩ ũndũ ũcio magĩthiĩ harĩ mũthamaki na makĩaria nake igũrũ rĩa uuge ũcio wa mũthamaki: Makĩmũũria atĩrĩ, “Githĩ ndwandĩkithirie watho atĩ handũ ha matukũ mĩrongo itatũ, mũndũ ũngĩhooya ngai o na ĩrĩkũ kana ahooe mũndũ o na ũrĩkũ tiga o we mũthamaki, no nginya aikio irima-inĩ rĩa mĩrũũthi?”

Mũthamaki agĩcookia atĩrĩ, “Watho ũcio ũrĩ o ho, kũringana na mawatho ma Amedi na Aperisia, marĩa matagarũragwo.”

¹³ Nao magĩcookeria mũthamaki atĩrĩ, “Danieli, ũmwe wa andũ arĩa maatahĩtwo kuuma Juda, ndagwathĩkagĩra wee mũthamaki, kana agaathĩkĩra watho ũrĩa wee mwene wandĩkithĩtie. O na rĩu no ahooyaga Ngai wake maita matatũ o mũthenya.” ¹⁴ Rĩrĩa mũthamaki aaigũire ũhoru ũcio, akĩigua kĩa mũno; agĩtua itua rĩa kũhonokia Danieli, na mũthenya ũcio wothe aatindire akĩgeria ũrĩa angĩhonokia Danieli o nginya riũa rĩgĩthũa.

¹⁵ Hĩndĩ ĩyo andũ acio makĩũngana rĩngĩ magĩthiĩ harĩ mũthamaki na makĩmwĩra atĩrĩ, “Ririkana, wee mũthamaki, atĩ kũringana na watho wa Amedi na Aperisia, watho ũrĩa mũrute kana mwandĩke nĩ mũthamaki ndũngĩgarũrwo.”

¹⁶ Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki agĩathana, nao makĩrehe Danieli na makĩmũikia irima-inĩ rĩa mĩrũũthi. Mũthamaki akĩra Danieli atĩrĩ, “Ngai waku ũrĩa ũtungatagĩra hĩndĩ ciothe-rĩ, arogũteithũra!”

¹⁷ Ihiga rĩkĩreehwo, rĩkĩgwo mũromo-inĩ wa irima rĩu, nake mũthamaki agĩkĩra mũhũũri na gĩcũhĩ gĩa mwene na icũhĩ cia andũ ake arĩa marĩ igweta, nĩgeetha gũtikagĩe ũndũ ũngĩgarũrwo ũkonĩ Danieli. ¹⁸ Nake Mũthamaki agĩcooka nyũmba yake ya ũthamaki, nake

akĩraara ehingĩte kũrĩa irio na atarĩ na maũndũ ma gwĩkenia. Na ũtukũ ũcio wothe ndaigana kuona toro.

¹⁹ Na kwarooka gũkĩa-rĩ, mũthamaki agĩũkĩra tene, agĩthĩĩ ahiũhĩte erekeire irima-inĩ rĩa mĩrũũthi. ²⁰ Na aakuhĩrĩria irima rĩu, agĩĩta Danieli na mũgambo ũrĩ na ruo rũnene, akĩmũũria atĩrĩ, “Danieli, wee ndungata ya Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo, Ngai waku ũrĩa ũtungatagĩra hĩndĩ ciothe nĩakũhonoketie kuuma kũrĩ mĩrũũthi?”

²¹ Nake Danieli agĩcookeria mũthamaki atĩrĩ, “Wee mũthamaki, ũrotũũra nginya tene! ²² Ngai wakwa nĩarandũmĩire mũraika wake, nake arahinga mĩrũũthi tũnua. Ndĩrĩ ũndũ mũũru ĩnjĩkĩte, tondũ nĩnyonetwo itarĩ na mahĩtia njĩkĩte maitho-inĩ make. Ningĩ o na wee mũthamaki ndirĩ ndaakũhĩtĩria.”

²³ Nake mũthamaki agĩkena mũno na agĩathana Danieli arutwo irima rĩu rĩa mĩrũũthi. Nake Danieli aarutwo irima-inĩ rĩu rĩa mĩrũũthi, ndaarĩ na handũ aagurarĩtio, tondũ we nĩehokete Ngai wake.

²⁴ Nake Mũthamaki agĩathana, akiuga atĩ andũ arĩa maathitangĩte Danieli manyiitwo, macooke marehwo na maikio irima-inĩ rĩu rĩa mĩrũũthi, hamwe na atumia ao, na ciana ciao.* Na rĩrĩ, o na matanakinya irima gĩtina-rĩ, mĩrũũthi ĩyo ĩkĩmakĩria hinya, na ĩkĩhehenja mahĩndĩ mao mothe.

²⁵ Mũthamaki Dario agĩcooka akĩandĩkĩra andũ othe, na ndũrĩrĩ, na andũ a mĩario yothe bũrũri-inĩ guothe marũa, akĩmeera atĩrĩ:

“Mũrogaacĩra mũno makĩria!

²⁶ “Nĩndahĩtũkia watho, atĩ kũrĩa guothe ũthamaki ũyũ wakwa wakinya-rĩ, andũ no nginya metigagĩre na matĩĩage Ngai wa Danieli.

* 6:24 Kũũraga andũ a nyũmba ĩmwe othe warĩ mūtugo wa andũ a Perisia.

“Nīgūkorwo nīwe Ngai ūrĩa ūrĩ muoyo,
 na atũūraga nginya tene;
 ūthamaki wake ndūrĩ hĩndĩ ūkaaniinwo o na rĩ,
 naguo wathani wake ndūrĩ hĩndĩ ūgaathira.

²⁷ Nīwe ūteithūranaga na akahonokania;
 nīwe wīkaga morirũ na magegania
 kũu igūrũ o na gūkũ thĩ.

Ūcio nīwe ūhonoketie Danieli
 kuuma kūrĩ hinya wa mīrũũthi.”

²⁸ Nĩ ūndũ ūcio Danieli akīgaacīra hĩndĩ ya wathani wa
 Dario, o na wathani-inĩ wa Kurusu ūrĩa Mūperisia.

7

Kīroto kĩa Danieli kĩa Nyamũ Inya

¹ Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa mbere wa Belishazaru
 mūthamaki wa būrũri wa Babuloni, Danieli nīarootire
 kīroto, na akīona cioneki meciiria-inĩ make akomete
 ūrĩrĩ-inĩ wake. Nake akīandīka ūhoro wa kīroto kīu.

² Danieli akiuga atĩrĩ: “Nĩ Danieli-rĩ, ūtukũ nĩndonire
 kīoneki, na hau mbere yakwa ngīona huho inya cia igūrũ
 ikīhurutanĩra igūrũ wa iria rĩrĩa inene. ³ Naho hau
 hakiumĩra nyamũ inya ciarĩ nene kuuma iria-inĩ rĩu, na
 gūtĩrĩ yahanaga ĩrĩa ĩngĩ.

⁴ “Nyamũ ya mbere yahaanaga ta mūrũũthi, na yarĩ
 na mathagu ta ma ndiyyũ. Ngīkara ndorete nginya rĩrĩa
 njoya ciayo ciamunyirwo, nayo ĩgīcooka ĩkīoywo na igūrũ
 ĩkīrūgamio na magūrũ mayo meerĩ ta mūdũ, na ĩkīheo
 ngoro ta ya mūdũ.

⁵ “Na hau mbere yakwa nĩ haarĩ na nyamũ ĩngĩ ya
 keerĩ, nayo yahaanaga ta nduba. Nayo nyamũ ĩyo nīyam-
 bararĩtie mwena ūmwe wayo, na ĩkarũma mbaru ithatũ na
 kanua gatagatĩ ka magego mayo. Nayo ĩkīrwo atĩrĩ, ‘Ūkīra
 ūrĩe nyama nginya ūiganie!’

⁶ “Thuutha ũcio ngĩrora na ngĩona hau mbere yakwa nyamũ ingĩ, nayo yahaanaga ta ngarĩ. Mũgongo-inĩ wayo yarĩ na mathagu mana maahaanaga ta ma nyoni. Nyamũ iyo yarĩ na mĩtwe ĩna, na nĩyahetwo ũhoti wa gwathana.

⁷ “Thuutha ũcio nĩ Danieli-rĩ, ũtukũ nĩndonire kĩoneki, na hau mbere yakwa ngĩona nyamũ ya kana, nayo yarĩ ya kũmakania na ya gũtua mũndũ nda, na nĩ yarĩ na hinya mũno. Nyamũ iyo yarĩ na magego manene ma kĩgera; na yahehenjaga na ĩgatambuura kĩrĩa yooraga, na kĩrĩa gĩatigara ĩkarangĩrĩa na magũrũ. Yarĩ na ngũũrani na nyamũ icio ingĩ cionekete mbere yayo, na yarĩ na hĩa ikũmi.

⁸ “Rĩrĩa ndeciiragia ũhoru wa hĩa icio-rĩ, ngĩona hau mbere yakwa harĩ na rũhĩa rũngĩ, na rwarĩ rũnini, rũkĩmera gatagatĩ ka icio ingĩ; nacio hĩa ithatũ cia iria ciarĩ cia mbere ikĩmunyũka biũ, ikĩrweherera. Naruo rũhĩa rũu rwarĩ na maitho ta ma mũndũ na kanua kaaragia ndeto cia mwĩtĩio.

⁹ “O ndorete ngĩona,
“itĩ cia ũnene ikĩigwo handũ ha cio,
nake Ũrĩa-Ũtũire-ho-kuuma-o-Tene agĩkarĩra gĩtĩ gĩake.

Nacio nguo ciake cieriũhĩte ta ira;
na njuĩrĩ cia mĩtwe wake ikerũha ta guoya wa ng’ondũ.

Gĩtĩ gĩake kĩa ũnene kĩarĩrĩmbũkaga nĩnĩmbĩ cia mwaki,
namo magũrũ makĩo maarĩ ma mwaki ũgwakana.

¹⁰ Rũũĩ rwa mwaki nĩ rwathereraga
ruumĩte hau mbere yake.

Nake agatungatĩrwo nĩ ndungata ngiri maita ngiri;
na andũ ngiri ikũmi maita ngiri ikũmi makarũgama mbere yake.

Igooti rĩgĩikara thĩ rĩciirithanie,

namo mabuku makīhingūrwo.

¹¹ “Ningĩ ngĩthĩ na mbere gūcūthīrīria nĩ ūndũ wa ciugo cia mwīgaatho iria rūhĩa rūu rwaragia. Ngīkara ndorete nginya nyamũ ĩyo ĩkīūrāgwo, na mwīrĩ wayo ũkīanangwo na ũgīikio thīinĩ wa mwaki ūcio wakanaga.

¹² (Nyamũ icio ingĩ nīciatuunyĩtwo ũhoti wacio wa gwachana, no nīcietikīrītio ciikarange muoyo kwa ihinda.)

¹³ “Ningĩ-rĩ, ūtukũ nīndonire kīoneki, ngīona hau mbere yakwa harĩ na mūdũ wahaanaga ta mūrũ wa mūdũ, agīũka arĩ igūrũ rĩa matu. Nake agīkuhīrīria Ūcio-Ūtūire-ho-kuuma-o-Tene na agītwarwo harĩa aarĩ.

¹⁴ Nake akīheo wathani, na riiri, na hinya wa gwachana; nacio iruka ciothe, na ndūrīrĩ, na andũ a mīario yothe makīmūhooya. Wathani wake nĩ wathani wa gūtūūra tene na tene, na ndūgaathira, nāguo ūthamaki wake ndūrĩ hīndĩ ūkaanangwo.

Ūtauri wa Kiroto kiu

¹⁵ “Nĩ Danieli nīndatangīkire roho-inĩ, nacio cioneki iria ciahītūkīire meciiria-inĩ makwa igīthīnīa mūno.

¹⁶ Ngīkuhīrīria ūmwe wa acio maarūngīi hau, ngīmūūria andaarīrie ma ya ūhoro ūcio wothē.

“Nĩ ūndũ ūcio akīndaūrīra maūdũ macio mothe, akīnjīra atīrī: ¹⁷ ‘Nyamũ icio inya nene nĩ mothamaki mana marĩa makaarahũka gūkũ thĩ. ¹⁸ No rīrĩ, andũ arĩa atheru a Ūrĩa-ūrī-Igūrũ-Mūno nīo makaamūkīra ūthamaki na matūūre nāguo nginya tene, ĩĩ, ti-itherũ, matūūre nāguo nginya tene na tene.’

¹⁹ “Ningĩ ngīenda kūmenya gītūmi kĩa nyamũ ĩyo ya kana ĩrĩa yarĩ na ngūūrani na icio ingĩ na yarĩ ya kūmakania mūno, ĩrĩ na magego mayo ma kīgera na ndwara cia gīcango, nyamũ ĩyo yahehenjaga na ĩgatambuura kīrĩa yooraga, na ĩkarangīrīria na magūrũ kīrĩa gīatigara.

²⁰ O na ningĩ ngĩenda kũmenya ũhoru wa hĩa icio ikũmi ciarĩ mĩtwe wayo na wa rũhĩa rũu rũngĩ rwacookire kũmera, o na wa hĩa icio ithatũ ciamunyũkire rũu rũngĩ rwamera, menye ũhoru wa rũhĩa rũu ruonagwo ta rwarĩ rũnene gũkĩra icio ingĩ, na rwarĩ na maitho na kanua kaaragia ndeto cia mwĩgaatho. ²¹ O njũũthĩrĩrie-rĩ, rũhĩa rũu rũgĩtharĩkĩra andũ arĩa atheru, rũkĩrũa nao na rũkĩmahoota, ²² o nginya rĩrĩa Ũcio-Ũtũire-ho-kuuma-o-Tene ookire na agĩtũira andũ acio atheru a Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno ciira wa kĩhooto, narĩo ihinda rĩgĩkinya makĩg-watĩra ũthamaki.

²³ “Ningĩ akĩndaarĩria akĩnjiguithia atĩrĩ: ‘Nyamũ ĩyo ya kana nĩ ũthamaki wa kana ũrĩa ũkaagĩa gũkũ thĩ. Ũgaakorwo ũrĩ na ngũũrani na mothamaki marĩa mangĩ mothe, na nĩũkaniina thĩ yothe, ũmĩrangĩrĩrie na ũmĩhehenje. ²⁴ Nacio hĩa icio ikũmi nĩ athamaki ikũmi arĩa makoima thĩinĩ wa ũthamaki ũcio. Na thuutha wao mũthamaki ũngĩ nĩakarahũka, ũrĩ na ngũũrani na arĩa angĩ maarĩ mbere yake; na nĩagatooria athamaki acio atatũ. ²⁵ Nĩakaaria ndeto cia gũcambia Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno, na ahinyĩrĩrie andũ ake arĩa atheru, o na agerie kũgarũra mahinda na mawatho marĩa matue. Nao andũ arĩa atheru nĩmakaneanwo moko-inĩ make kwa ihinda rĩmwe, na mahinda meerĩ, na nuthu ya ihinda.

²⁶ “‘No igooti nĩrĩgaikara thĩ rĩciirithanie, na thuutha wa ũguo acooke atunywo wathani wake, na wanangwo biũ nginya tene. ²⁷ Ningĩ wathani, na ũhoti, na ũnene wa mothamaki marĩa marĩ gũkũ thĩ guothe cinengerwo andũ arĩa atheru, andũ a Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno. Ũthamaki wake nĩ ũthamaki wa gũtũũra nginya tene na tene, nao aathani othe nĩmakamũhooyaga na mamwathĩkagĩre.’

²⁸ “Ũhoru ũcio ũgĩthirĩra hau. Nĩ Danieli-rĩ, nĩn-datangĩkire mũno meciiria-inĩ makwa, na ngĩtukia gĩthi-

ithi, no ngũikara ngũicũũranagia ũhoro ũcio ngoro-inĩ yakwa.”

8

Kĩoneki kĩa Danieli kĩa Ndūrũme na Thenge

¹ Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa gatatũ wa wathani wa Mũthamaki Belishazaru-rĩ, niĩ Danieli nĩndonire kĩoneki kĩngĩ, thuutha wa kĩa ndoonete mbere. ² Kĩoneki-inĩ kũ gĩakwa ndeyonire ndĩ itũũra-inĩ igitĩre rĩa Shushani bũrũri-inĩ wa Elamu; kĩoneki-inĩ kũ ndeyonire ndĩ hũgũrũrũ-inĩ cia Rũũĩ rwa Ulai. ³ Na rĩrĩ, ngĩcũthĩrĩria, na hau mbere yakwa ngĩona ndūrũme ĩrũngĩ hũgũrũrũ-inĩ cia rũũĩ, na yarĩ na hĩa igĩrĩ, nacio ciarĩ ndaaya. Rũhĩa rũmwe rwarĩ rũraihi gũkĩra rũrĩa rũngĩ, o na gũtuĩka nĩruo rwamerete thuutha. ⁴ Ngĩcooka ngĩona ndūrũme ĩyo yaguthũka ĩrorete mwena wa ithũĩro na wa gathigath-ini na wa gũthini, no gũtirĩ nyamũ o na ĩmwe ĩngĩahotire kũmĩtiiria, na gũtirĩ ĩngĩahotire kwĩhonokia kuuma harĩ hinya wayo. Yekaga o ta ũrĩa ĩngĩendire gwĩka, nayo ĩkĩgĩa na hinya mũno.

⁵ Na rĩrĩa ndacũũranagia ũhoro ũcio, o rĩmwe hagĩũka thenge yumĩte mwena wa ithũĩro, ĩtuĩkanĩirie thĩ yothe ĩtekũhutia thĩ, nayo thenge ĩyo yarĩ na rũhĩa rũmwe rũnene thiithi-inĩ. ⁶ ĩgĩũka yerekeire harĩ ndūrũme ĩrĩa yarĩ na hĩa igĩrĩ, ĩyo ndoonete ĩrũngĩ hũgũrũrũ-inĩ cia rũũĩ, ĩkĩmĩguthũkĩra ĩrĩ na mang'ũrĩ manene. ⁷ Ngĩona yatharĩkĩra ndūrũme ĩyo ĩrakarĩte mũno, ĩkĩringa ndūrũme ĩyo na ĩkiunanga hĩa ciayo ciarĩ. Nayo ndūrũme ĩyo ndĩarĩ na hinya wa kũmĩtiiria, nĩ ũndũ ũcio thenge ĩyo ĩkĩmĩgũtha, ĩkĩmĩgũthia thĩ na ĩkĩmĩrangĩrĩria, na gũtirĩ mũndũ ũngĩahotire kũhonokia ndūrũme ĩyo kuuma harĩ hinya wa thenge ĩyo. ⁸ Thenge ĩyo ĩkĩgĩa na hinya mũno, no rĩrĩa hinya wayo waingĩhire mũno-rĩ, rũhĩa rũu

rwayo rŭnene rŭkiunika, na ithenya riaruo hakimera hia ingi inya nene, irorete miena ina iria huho iria cia iguru ihurutanaga.

⁹ Na riri, rumwe rwacio rukimerererwo ni ruhia rung, ruria rwambiriirie ruri runini, no rugikura rugia na hinya rwerekeire mwena wa guthini, na wa irathiro, na wa Bururi uria Muthaka. ¹⁰ Rukiraiha nginya rugikinyira mbutu cia iguru, na rukiruturura mbutu imwe rugiciguithia thi na rugicirangiria. ¹¹ Rugitugiria runenehe ruganane na Mutongoria wa mbutu icio cia iguru; rukieheria magongona maria maacinagwo o muthenya kuuma hari we, nakio gikaro giake kiria kiamure giking'auranio. ¹² Ni undu wa uremi, mbutu cia andu aria atheru na magongona ma o muthenya makineanwo hari ruo. Rukigaacira maundu-ini mothe maria rwekire, nago uhoru wa ma ugiteanirio.

¹³ Ningi ngicooka ngigua umwe wa andu aria atheru akaria, nake ungi mutheru akimuria atiri, "Kioneki gikiri, giguikara ihinda rigana atia gikahingio: kioneki kiu gikoni magongona ma o muthenya, na uremi ucio wa kurehe ihooru, na kuneanwo gwa gikaro kiria githeru, na kurangirio thi kwa mbutu?"

¹⁴ Nake akinjookeria atiri: "Uhoru ucio uguikara matuku 2,300; na thuutha ucio gikaro kiu githeru nigikaamurwo ringi."

Utauri wa Kioneki

¹⁵ Riria nii Danieli nderoragira kioneki kiu o ngigeragia kumenya gitumi giakio-ri, hau mbere yakwa hakirugama umwe wahaanaga ta mundu. ¹⁶ Na ngigua mugambo wa mundu ugitanu kuuma Ruu rwa Ulai, ukiuga atiri, "Wee Gaburieli, ta taurira mundu uyũ gitumi gia kioneki kiu onete."

¹⁷ Na rĩria aakuhĩrĩrie harĩa ndarũgamĩte, ngĩtuĩka nda, ngĩgwa ngĩturumithia ũthiũ thĩ. Nake akĩnjĩra atĩrĩ: “Mũrũ wa mũndũ, nĩ wega ũmenye atĩ kĩoneki kũu gĩkonĩ mahinda ma ithirĩro.”

¹⁸ Hĩndĩ ĩyo aanjaragĩria-rĩ, ndaarĩ toro mũnene, ngakoma ndurumithĩtie ũthiũ thĩ. Nake akĩthutia na akĩnjũkĩria, akĩndũgamia na igũrũ.

¹⁹ Akĩnjĩra atĩrĩ, “Nĩngũkwĩra ũrĩa gũkaahaana thuutha-inĩ hĩndĩ ya mang’ũrĩ, tondũ rĩrĩ, kĩoneki gĩkĩ gĩkonĩ mahinda marĩa maathĩrĩrio ma ithirĩro.

²⁰ Ndũrũme ĩyo wonire ĩrĩ na hĩa igĩrĩ, hĩa icio irũgamĩrĩre athamaki a Media na Perisia. ²¹ Nayo thenge ĩyo ĩrĩ na maguoya maingĩ mwĩrĩ nĩo mũthamaki wa Ũyunani, na rũhĩa rũu rũnene rũrĩ thiithi nĩruo mũthamaki wakuo wa mbere. ²² Hĩa icio inya ciamerire ithenya rĩa rũhĩa rũu ruoinĩkire irũgamĩrĩre mothamaki mana marĩa makoima thĩinĩ wa bũrũri wake, no matigaakorwo marĩ na ũhoti ta wake.

²³ “Nĩngĩ mahinda ma kũrigĩrĩria ma ũthamaki wao, rĩria andũ aremi magaakorwo maaganĩte biũ, nĩgũkarahũka mũthamaki ũngĩ ũtarĩ tha, mũndũ mwara na mũũgĩ na maũndũ ma ungumania. ²⁴ Nĩakagĩa na hinya mũno, no ti ũndũ wa ũhoti wake mwene. Nĩakarehithia mwanangĩko wa kũmakania, nĩngĩ nĩakagaacĩra ũndũ-inĩ wothe ageeka. Nĩakaniina andũ arĩa marĩ hinya na andũ arĩa a Ngai. ²⁵ Nĩagatũma maũndũ ma maheeni magaacĩre, na nĩakeyona arĩ mũnene gũkĩra andũ arĩa angĩ. Rĩria makaigua ta kũrĩ thayũ nĩguo nake akooragithia andũ aingĩ, o na okĩrĩre Mũnene wa anene. No rĩrĩ, nĩakanangwo, no ti hinya wa mũndũ ũkaamwananga.

²⁶ “Kĩoneki kũu wonirio kĩa mahwaĩ-inĩ na ma rũciinĩ-rĩ, nĩ kĩa ma, no rĩrĩ, hĩngĩrĩria ũhoru wa kĩoneki kũu tondũ

gĩkoniĩ mahinda marĩ kũraya gĩgĩkahingio.”

²⁷ Nĩ ũndũ ũcio, nĩ Danieli ngĩthirwo nĩ hinya, na ngĩikara ndĩ mūrũaru mĩthenya mĩingĩ. Ngĩcooka ngĩũkĩra, na ngĩthiĩ na mbere kũruta wĩra wa mũthamaki. Nĩndainainirio nĩ kĩoneki kũu, tondũ ndiahotire gũtaũkĩrwo nĩ ũhoro wakĩo.

9

Ihooya rĩa Danieli

¹ Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa mbere wa Dario mūrũ wa Ahasuerusu (wa rūciaro rwa Amedi), ũrĩa watuĩtwo mũthamaki wa bũrũri wa Babuloni, ² mwaka-inĩ wa mbere wa wathani wake-rĩ, nĩ Danieli nĩndataũkĩrwo kuuma maandiko-inĩ matheru nĩ kiugo kĩrĩa Jehova eerĩte mũnabii Jeremia atĩ Jerusalemu nĩgũgakira ihooru mĩaka mĩrongo mũgwanja. ³ Nĩ ũndũ ũcio ngĩhũgũrĩra Jehova Ngai, ngĩmũhooya, ngĩmũthaithaga ndĩhingĩte kũrĩa irio, na ndĩhumbĩte nguo ya ikũnia, na ngehurĩria mũhu mũtwe.

⁴ Ngĩhooya Jehova Ngai wakwa, na ngiumbũra mehia, ngĩmwĩra atĩrĩ:

“Wee Mwathani Ngai mũnene na wa gwĩtigĩrwo, o Wee ũhingagia kĩrĩkanĩro gĩake kĩa wendo kũrĩ andũ othe arĩa mamwendete na magaathĩkĩra maathani make, ⁵ nĩtwĩhĩtie na tũgeka ũũru. Nĩtũkoretwo tũrĩ aaganu na tũkarema, tũkahutatĩra maathani maku na mawatho maku. ⁶ Na tũkarega kũigua anabii acio ndungata ciaku, arĩa maaragia makĩgwetaga rĩitwa rĩaku makĩarĩria athamaki aitũ, na anene aitũ, o na maithe maitũ, o na andũ othe a bũrũri witũ.

⁷ “Wee Mwathani-rĩ, ũrĩ mũthingu, no ithuĩ-rĩ, ũmũthĩ ũyũ tũiyũirwo nĩ thoni, ithuĩ andũ a Juda, na andũ a Jerusalemu, na andũ othe a Isiraeli, arĩa marĩ gũkuhĩ na arĩa marĩ kũraya, mabũrũri-inĩ mothe kũrĩa

ūtūhurunjīire nī ūndū wa kwaga kwīhokeka harīwe.
⁸ Atīrīrī Wee Jehova, ithuī na athamaki aitū, na anene
aitū na maithe maitū tūiyūrītwo nī thoni nī ūndū wa
mehia marīa tūkwīhīrie. ⁹ Jehova Ngai witū nī wa
tha na nīarekanagīra, o na gūkorwo ithuī nītūmūre-
meire; ¹⁰ tūtiathīkīire Jehova Ngai witū kana tūkarūmia
mawatho make marīa aatūheire na tūnua twa anabii,
ndungata ciake. ¹¹ Būrūri wothe wa Isiraeli nīwa-
gararīte watho waku na ūgakūhutatīra, na ūkarega
gūgwathīkīra.

“Nī ūndū ūcio nītūkinyīrīrwo nī irumi na tūgacook-
ererwo nī mwīhītwo ūrīa wandīkītwo watho-inī wa
Musa, ndungata ya Ngai, tondū nītūkwīhīrie. ¹² Na
rīu nīūhingītie ciugo iria waririe cia gūtūūkīrīra ithuī
na anene aitū na ūndū wa gūtūrehithīria mwanangīko
mūnene. Gūkū thī guothe gūtīrī gwekwo ūndū
mūnene ta ūrīa wīkītwo Jerusalemu. ¹³ O ta ūrīa
kwandīkītwo watho-inī wa Musa-rī, mwanangīko ūyū
wothe nītūkinyīrīre. No rīrī, tūtīrī tūramaatha
gwītīkīrīka nī Jehova Ngai witū, nīguo tūtigane na
mehia maitū na tūcūūranie ūhoru waku wa ma.
¹⁴ Jehova ndaatithirie gūtūrehere mwanangīko ūcio,
nīgūkorwo Jehova Ngai witū nī mūthingu maūndū-inī
mothe marīa ekaga; no, ithuī tūtiigana kūmwathīkīra.

¹⁵ “Na rīrī, Wee Mwathani Ngai witū, o Wee
warutire andū aku būrūri wa Misiri na guoko kwa
hinya, na ūkīīgīra igweta rīrīa rītūūrāga ho nginya
ūmūthī, ithuī Nītwīhītie, na tūgeka ūūru. ¹⁶ Atīrīrī
Wee Mwathani, kūringana na ciiko ciaku cia ūthingu,
ehereria Jerusalemu, itūūra rīu rīaku inene, na kīrīma
gīaku gītheru marakara na mang’ūrī maku. Mehia
maitū na mawaganu ma maithe maitū nīmo matūmīte
Jerusalemu hamwe na andū aku matuīke kīndū gīa

gũconorithio harĩ andũ arĩa othe matũthiũrũrũkĩirie.

¹⁷ “Na rĩrĩ, Ngai witũ, ĩtĩkĩra kũigua mahooya na mathaithana ma ndungata ĩno yaku. Nĩ ũndũ wa rĩitwa rĩaku Wee Mwathani, iguĩra handũ haku hatheru tha, o hau hakirĩte ihooru. ¹⁸ Atĩrĩrĩ, Wee Ngai thikĩrĩria, na ũtũigwe, ũhingũre maitho maku wone ihooru rĩa itũũra inene rĩrĩa rĩitanĩtio na Rĩitwa rĩaku. Tũtiragũthaitha nĩ ũndũ tũrĩ athingu, no nĩ ũndũ wa tha ciaku ny-ingĩ. ¹⁹ Wee Mwathani, tũthikĩrĩrie! Wee Mwathani tũrekere! Wee Mwathani, tũigwe na ũtũteithie! Nĩ ũndũ waku, Wee Ngai wakwa, ndũkagonderere nĩ ũndũ wa itũũra rĩaku inene na andũ aku metanĩtio na Rĩitwa rĩaku.”

Ciumia Mĩrongo Mũgwanja

²⁰ Na rĩrĩ, rĩrĩa niĩ ndaaragia ngĩhooyaga na ngium-bũraga mehia makwa na ma andũ akwa a Isiraeli, na ngĩthaitha Jehova Ngai wakwa nĩ ũndũ wa kĩrĩma gĩake gĩtheru, ²¹ o ndĩ o mahooya-inĩ-rĩ, Gaburieli, mũndũ ũrĩa ndonire kĩoneki-inĩ kĩa mbere, agĩũka harĩ niĩ ombũkĩte na ihenya ihinda rĩrĩa igongona rĩa hwaĩ-inĩ rĩrutagwo. ²² Nake akĩndaarĩria atĩrĩ, “Atĩrĩrĩ Danieli, rĩu ndoka ngũhe ũmenyo na ũtaũku. ²³ O rĩrĩa wambĩrĩirie kũhooya-rĩ, noguo icookio rĩheanirwo, na niĩ ndatũmwo njũke ngwĩre, tondũ ũrĩ mũndũ mwende mũno. Nĩ ũndũ ũcio, cũrania ũhoru wa ndũmĩrĩri ĩno ngũkwĩra, na ũtaũkĩrwo nĩ kĩoneki kĩu:

²⁴ “Atĩrĩrĩ, ihinda rĩa ciumia mĩrongo mũgwanja nĩrĩo rĩtũĩrĩrwo andũ aku, na rĩgatuĩrwo itũũra rĩaku itheru, nĩgeetha hagĩe na ihinda rĩa kũniina ũmaramari, na rĩa gũtigana na mehia, na rĩa kũhooroheria waganu, nĩguo ũhoru wa ũthingu ũrĩa ũtathiraga ũgĩe, nakĩo kĩoneki na ũrathi ciĩkĩrwo mũhũũri, nake ũrĩa mũtheru mũno aitĩrĩrio maguta.

²⁵ “Atĩrĩrĩ, menya na ũtaũkĩrwo atĩrĩ, ‘Kuuma rĩrĩa gwa-tuirwo atĩ itũũra rĩa Jerusalemu rĩcookererio na rĩakwo rĩngĩ, nginya rĩrĩa mūtongoria ũrĩa Mũitĩrĩrie Maguta agooka-rĩ, nĩgũkagĩa na ciumia mũgwanja na ciumia ingĩ mĩrongo ĩtandatũ na igĩrĩ. Itũũra rĩu nĩrĩgaakwo rĩngĩ, hamwe na njĩra ciarĩo na mūtaro, no gũgaakorwo kũrĩ mahinda ma thiĩna. ²⁶ Thuutha wa ciumia mĩrongo ĩtandatũ na igĩrĩ, ũcio Mũitĩrĩrie Maguta nĩakooragwo na atigwo atarĩ na kĩndũ. Ningĩ andũ a mūtongoria ũrĩa ũgooka thuutha wake nĩmagathũkangia itũũra rĩu inene o na handũ-harĩa-haamũre. Ithirĩro rĩgooka ta mũiyũro wa maaĩ: Nayo mbaara ĩgaathiĩ na mbere o nginya ithirĩro, na nĩgũtuĩtwo atĩ nĩgũgacooka gũkire ihooru. ²⁷ Nĩakagĩa na kĩrĩkanĩro kĩrũmu na andũ aingĩ handũ ha kiumia kĩmwe. Gatagatĩ-inĩ ga kiumia kĩu nĩagatũma magongona na maruta matige kũrutwo. Na handũ ha mo, mwena ũmwe wa hekarũ-rĩ, nĩakarũgamia kĩndũ kĩrĩ magigi na thaahu, o nginya ithirĩro rĩrĩa rĩtuĩtwo rĩgaakinya, nake atũũre aitagĩrĩrio mang’ũrĩ.’”

10

Kĩoneki kĩa Danieli kĩa Mũndũ

¹ Atĩrĩrĩ, mwaka-inĩ wa ĩtatũ wa Kurusu mũthamaki wa Perisia, Danieli (na nĩwe watuĩtwo Belites hazaru) nĩaguũrĩrio maũndũ. Ndũmĩrĩri ya ũguũrio ũcio yarĩ ya ma, na yakoniĩ ũhoru wa mbaara nene. Gũtaũkĩrwo kwa ndũmĩrĩri ĩyo guokire kũrĩ we na njĩra ya kĩoneki.

² Ihinda-inĩ rĩu-rĩ, nĩ Danieli ndaakoretwo ngĩcakaya handũ ha ciumia ithatũ. ³ Nĩndehingĩte kũrĩa irio njega; kanua gakwa gatiacamire nyama kana ndibei; ningĩ ndiehakaga maguta o na hanini, o nginya ciumia icio ithatũ igĩthira.

⁴ Mũthenya wa mĩrongo ĩĩĩ na ĩna wa mweri wa mbere, ndũgamĩte hũgũrũrũ-inĩ cia, rūũĩ rūrĩa rūnene rwa Tigirisi, ⁵ ngĩtiira maitho, na hau mbere yakwa ngĩona mũndũ wehumbĩte nguo cia gatani, na akehotora mũcibi wa thahabu ĩrĩa therie mũno. ⁶ Mwĩrĩ wake watariĩ ta inagĩ rĩrĩa rĩĩtagwo thumarati, na ũthiũ wake wa-henagia ta rūheni, maitho make maahaanaga ta imũrĩ cia mwaki, na moko make na magũrũ maahaanaga ta gĩcango gĩkumuthe gĩkahenia, naguo mũgambo wake watariĩ ta mũgambo wa andũ aingĩ.

⁷ Nĩĩ Danieli-rĩ, no nĩĩ nyiki ndonire kĩoneki kĩu; nĩgũko-rwo andũ arĩa twarĩ nao matiakĩonire, no nĩmaiyrĩrwo nĩ guoya, makĩũra magĩthiĩ kwĩhitha. ⁸ Nĩ ũndũ ũcio ngĩtigwo ndĩ o nyiki ndĩĩroreire kĩoneki kĩu kĩnene. Ngĩ-cooka ngĩthirwo nĩ hinya, ngĩthitia gĩthiithi ta ngũkua, na gũtirĩ ũndũ ingĩahotire gwĩka. ⁹ Ngĩcooka ngĩigua akĩaria, na rĩrĩa ndamũthikagĩrĩria, ngĩnyiitwo nĩ toro mũnene, ngĩgwa ndurumithĩtie ũthiũ wakwa thĩ.

¹⁰ Na rĩrĩ, ngĩhutio na guoko, gũkĩnjoya na igũrũ, gũkĩnjiga ndũrĩtie ndu ndĩnyiitĩrĩre thĩ na moko, ngĩ-nainaga. ¹¹ Nake akĩnjĩra atĩrĩ, “Danieli, wee mũtĩie mũno, cũrania wega ciugo ici ngirie gũkwarĩria, na ũũkĩre na igũrũ, nĩgũkorwo rĩu nĩgũtũmwo ndatũmwo kũrĩ we.” Na aarĩkia kũnjĩra ũguo, ngĩrũgama o ngĩinainaga.

¹² Agĩcooka agĩthiĩ na mbere akĩnjĩra atĩrĩ, “Danieli, tiga gwĩtigĩra. Kuuma mũthenya wa mbere rĩrĩa wambĩrĩirie gũtuĩria ũhoru ũyũ na ũkĩnyiihia mbere ya Ngai waku-rĩ, ciugo ciaku nĩciaiguirwo, na rĩu ndoka nĩgeetha ngũhe ũhoru wacio. ¹³ No rĩrĩ, mũnene wa ũthamaki wa Perisia nĩangĩrĩrĩirie mĩthenya mĩrongo ĩĩĩ na ũmwe. Hĩndĩ ĩyo nĩrĩo Mikaeli, ũmwe wa araika arĩa anene, okire kũndeithia, tondũ nĩndahingĩrĩrio kũu

hamwe na mūthamaki wa Perisia. ¹⁴ Rīu ndoka ngū-taarīrie maūndū marīa magaakora andū anyu matukū ma thuutha, tondū kīoneki kīu gīkoniī ihinda rīrīa rīgooka.”

¹⁵ Na rīrīa aanjīiraga ūhoru ūcio, ngīnamia ūthiū thī, ngīremwo nī kwaria. ¹⁶ Ningī ūngī wahaanaga ta mūndū akīhutia iromo ciakwa, ngītumūra kanua na ngīambīrīria kwaria. Ngīra ūcio warūngīi mbere yakwa atīrī, “Mwathi wakwa, niī ndīmūhoote nī ruo rūnene tondū wa kīoneki kīu, na ndirī na ūndū ingīhota gwīka. ¹⁷ Niī ndungata yaku-rī, ndaakīhota atīa kwaria nawe mwathi wakwa? Nīgūkorwo nīthirītwo nī hinya o na mīhūmū yakwa.”

¹⁸ Ningī ngīcooka ngīgua ndaahutio rīngī nī ūcio wahaanaga ta mūndū, akīnjīkīra hinya. ¹⁹ Akīnjīra atīrī, “Tiga gwītīgīra, wee mūndū ūyū mūtīe mūno, ūrogīa na thayū! Wīyūmīrīrie; wīkīre hinya.”

Na rīrīa aanjarīrie ūguo, ngīcookwo nī hinya, na niī ngiuga atīrī, “Rīu mwathi wakwa aria tondū nīwanjīkīra hinya.”

²⁰ Nake akīnjūūria atīrī, “Wee nīūūī kīrīa gītūmīte njūke kūrī we? Nīngūcooka o narua ngarūe na mūnene wa Perisia, na ndathiī-rī, nake mūnene wa Ūyunani nīegūka; ²¹ no nīngwamba gūkwīra ūrīa kwandīkīt看two Ibuku-inī-rīa-Ma. (Ndirī mūndū ūndeithagia ngīrūa nao tiga Mikaeli, mūnene wanyu.

11

¹ Na rīrī, mwaka-inī wa mbere wa Dario, ūcio Mūmedia, nīndarūgamire nake ndīmūteithīrīrie na ndīmwīkīre hinya.)

Athamaki a Gūthini na a Gathigathini

² “Na rīu, nīngūkwīra ūhoru wa ma: Athamaki angī atatū nīmakarahūka a kīu Perisia, na thuutha ūcio kwarahūke ūngī wa kana, ūrīa ūgaatonga gūkīra acio

angĩ othe. Na rĩrĩa akaagĩa na hinya mūnene nĩ ūndũ wa ūtonga ūcio wake, nĩakarahūra andũ othe mokĩrĩre ūthamaki wa Ūyunani. ³ Ningĩ nĩgũkarahũka mūthamaki ūngĩ ūrĩ na hinya makĩria, ūrĩa ūgaathanaga na hinya mūingĩ na ekage o ūrĩa angĩenda gwĩka. ⁴ Aarĩkia kwarahũka-rĩ, ūthamaki wake nĩūgatũkana na ūgayanĩrio mĩena ĩna kūrĩa huho iria inya cia matu-inĩ ihurutanagĩra. Naguo ūthamaki wake ndũkagaywo nĩ andũ a rūciaro rwake, kana ūgĩe na hinya ta ūrĩa aarĩ naguo, tondũ ūthamaki wake nĩūgathengio uume harĩo na ūheo andũ angĩ.

⁵ “Mūthamaki wa mwena wa gũthini nĩakagĩa na hinya, no ūmwe wa atongoria ake a ita nĩakagĩa na hinya kũmũkĩra, acooke gwithana ūthamaki-inĩ wake na hinya mūnene. ⁶ Na rĩrĩ, mĩaka yathirathira, nĩmagacooka kũiguana. Mwarĩ wa mūthamaki ūcio wa gũthini nĩagathiĩ kūrĩ mūthamaki wa gathigathini, nĩguo magĩe na kĩrĩko kĩa ūiguano, no mūtumia ūcio ndagatũūra arĩ na hinya, o na mūthamaki ūcio na hinya wake matigaatũūra. Matukũ-inĩ macio mūtumia ūcio nĩagakunyanĩrwo ooragwo hamwe na ndungata ciake cia ūthamaki, na ithe, o na mūndũ ūrĩa wamũteithagĩrĩria.

⁷ “Na rĩrĩ, mūndũ ūmwe wa rūciaro rwake nĩakarahũka ithenya rĩake. Nake nĩagatharĩkĩra ita rĩa mūthamaki wa gathigathini, na atoonye itũūra rĩake rĩrĩa rĩirigĩre; nĩakarũa nao na amatoorie. ⁸ Ningĩ nĩagataha ngai ciao cia mĩhianano, na mĩhianano yao ya kĩgera, na indo ciao cia goro cia betha na cia thahabu acikuue acitware bũrũri wa Misiri. Nĩagatigana na mūthamaki ūcio wa gathigathini ihinda rĩa mĩaka ĩigana ūna. ⁹ Nake mūthamaki wa gathigathini nĩagatharĩkĩra mūthamaki ūcio wa bũrũri wa gũthini, no nĩagacooka ahũndũke nginya bũrũri-inĩ wake. ¹⁰ No ariũ ake nĩmakehaarĩria kūrĩa mbaara,

macookanĩrĩrie mbūtũ nene ya ita hamwe ĩrĩa ĩkaahaata ta kĩguũ kĩa maaĩ kĩrĩa gĩtangĩhingĩrĩrio, na makinyie mbaara ĩyo nginya itũũra-inĩ rĩake rĩrĩa rĩirigĩre.

¹¹ “Hĩndĩ ĩyo mũthamaki wa gũthini nĩakoimagara arĩ na marũrũ akahũũrane na mũthamaki ũcio wa gathigathini, ũrĩa ũkaarahũra ita inene, no nĩakahootwo.

¹² Aarĩkia gũtaha mbūtũ ĩyo, mũthamaki ũcio wa gũthini nĩakaiyũrwo nĩ mwĩtĩio, na ooragithie andũ ngiri ny-ingĩ, no rĩrĩ, ũhootani wake ndũgatũũra. ¹³ Nĩgũkorwo mũthamaki wa gathigathini nĩagacookanĩrĩria mbūtũ ĩngĩ ya ita nene gũkĩra ya mbere; na thuutha wa mĩaka mĩingĩ nĩakoimagara erekeire kuo arĩ na mbūtũ nene mũno na ĩrĩ na indo ciothe cia mbaara.

¹⁴ “Mahinda-inĩ macio-rĩ, andũ aingĩ nĩmagookĩrĩra mũthamaki ũcio wa gũthini. Andũ a haaro gatagatĩ-inĩ ka andũ anyu nĩmakarema atĩ nĩgeetha kĩoneki gĩkĩ kihinge, no matikahootana. ¹⁵ Nake mũthamaki wa gathigathini nĩagooka aitithie ihumbu cia tĩri, irigiicĩrie itũũra inene nĩguo arĩtunyane. Mbūtũ ĩcio cia ita cia kuuma gũthini itikahota kũmwĩtiiria; o na thigari ciao iria njega mũno itigaakorwo na hinya wa gwĩtiiria. ¹⁶ Nake ũcio ũkaamatharĩkĩra nĩageeka o ta ũrĩa ekwĩendera; gũtirĩ ũkaahota kũmwĩtiiria. Nĩakehaanda kũu Bũrũri-inĩ ũcio Mũthaka na akorwo arĩ na hinya wa kũwananga.

¹⁷ Nĩagatua itua kwerekeria hinya wa ũthamaki wake wothe bũrũri-inĩ ũcio, acooke athondeke kĩrĩkanĩro kĩa ũĩguano na mũthamaki wa gũthini. Nake nĩakamũhe mũirĩtu wake amũhikie nĩguo ahote kũgũithia ũthamaki ũcio, no mĩbango ĩyo yake ndĩkahinga kana ĩmũteithie.

¹⁸ Hĩndĩ ĩyo nĩakerekeria meciiria make mabũrũri-inĩ marĩa marĩ ndwere-inĩ cia iria na atahe maingĩ mamo, no rĩrĩ, mũnene ũmwe wa ita rĩake nĩakaniina mwĩgaatho ũcio wake, na aũgarũre ũmũcookerere. ¹⁹ Thuutha wa

ũguo, nĩagacooka erekere matũũra marĩa mairigĩre ma bũrũri wake mwene, no nĩakahĩngwo na agwe ũndũ atagacooka kuonwo rĩngĩ.

²⁰ “Na rĩrĩ, ũrĩa ũgooka ithenya-inĩ rĩake nĩagatũma mwĩtia wa mbeeca cia igooti atuĩkanĩrie bũrũri ũcio wothe agĩtagia igooti, nĩguo atũũrie riiri wa ũthamaki wake. No thuutha wa mĩaka mĩnini nĩakaniinwo, no ndakooragwo na marakara kana ooragĩrwo mbaara-inĩ.

²¹ “Na rĩrĩ, mũndũ ũrĩa ũgooka ithenya rĩake agaakorwo arĩ mũndũ wa kũnyararwo mũndũ ũtangĩheo gĩtĩio kĩa mũthamaki. Nike nĩakahithũkĩra ũthamaki ũcio rĩrĩa andũ akuo mageciiria atĩ nĩ kũrĩ thayũ, aũtunyane na waara. ²² Hĩndĩ ĩyo ningĩ, ita rĩrĩ na hinya mũno nĩrĩka-haatwo rĩherio mbere yake; ita rĩu hamwe na mũnene wa kĩrĩkanĩro nĩmakaniinwo biũ. ²³ Thuutha wa kũgĩa na kĩrĩkanĩro kĩa ũiguano nake, nĩagacooka aheenanie, na arĩ na andũ o anini nĩakarahũka agĩe na hinya. ²⁴ Rĩrĩa mabũrũri marĩa matongu mũno magakorwo marĩ na thayũ, nĩguo akaamatharĩkĩra na eke maũndũ marĩa maithe make o na kana maithe make ma tene matekire. Nĩakagaĩra arũmĩrĩri ake ũtonga wa ndaho, o na wa kũiya. Nĩagathugunda kũng’aũrania matũũra marĩa mairigĩre, no nĩ kwa ihinda.

²⁵ “Nĩagacookanĩrĩria ita inene agĩe na hinya na ũcamba okĩrĩre mũthamaki wa gũthini. Mũthamaki wa gũthini nĩakarũa nake arĩ na ita inene na rĩa hinya, no ndagetiiria nĩ ũndũ wa mĩbango rĩa agaakorwo aciirĩrwo. ²⁶ Andũ arĩa marĩianagĩra na mũthamaki nĩo makaamũkunyaĩra; ita rĩake nĩrĩgathererio ta andũ megũtwarwo nĩ kĩguũ, na aingĩ ao mooragĩrwo mbaara-inĩ. ²⁷ Athamaki acio eerĩ, marĩ na ngoro iciirĩire gwĩka ũũru-rĩ, nĩmagaikara metha-inĩ ĩmwe maaranĩrie ndeto cia maheeni, no ndeto icio ciao itigakinyanĩra, amu

ithirĩro rĩa maũndũ macio rĩgaakinya o hĩndĩ ĩrĩa rĩtuĩtwo. ²⁸ Mũthamaki wa gathigathini nĩagacooka bũrũri wake arĩ na ũtonga mũingĩ, no ngoro yake ĩgaakorwo ĩreganĩte na kĩrĩkanĩro kĩrĩa gĩtheru. Nĩagookĩrĩra kĩrĩkanĩro kĩu, na thuutha ũcio acooke ainũke bũrũri wake.

²⁹ “Ihinda rĩrĩa rĩtuĩtwo rĩakinya, nĩagatharĩkĩra bũrũri wa gũthini riita rĩngĩ, no rĩrĩ, itharĩkĩra rĩa ihinda rĩrĩ nĩrĩgakorwo rĩrĩ na ũtiganu na rĩa ihinda rĩa mbere. ³⁰ Andũ a kuuma Kitimu nĩmagooka na marikabu ciao mamũũkĩrĩre, nake nĩagaakua ngoro. Nake nĩakahũndũka arakarĩte mũno na okĩrĩre kĩrĩkanĩro kĩrĩa gĩtheru. Nĩagacooka eke maũndũ ma ũtugi kũrĩ andũ arĩa othe magatirika kĩrĩkanĩro kĩu gĩtheru.

³¹ “Ita rĩake rĩrĩ na indo cia mbaara nĩrĩkarahũka nĩguo rĩthaahie handũ harĩa hairigĩre na hinya ha hekarũ, rĩcooke rĩeherie magongona marĩa marutagwo o mũthenya nĩguo matikarutagĩrwo ho. Thuutha ũcio macooke marũgamie kĩndũ kĩrĩ thaahu ho, kĩrĩa kĩngĩtũma bũrũri ũkire ihooru. ³² Nĩakaheenereria na ndeto cia waara andũ arĩa mathũkĩtie kĩrĩkanĩro kĩu gĩtheru, no andũ arĩa mooĩ Ngai wao nĩmakeĩkĩra hinya na maregane nake magwatĩirie.

³³ “Andũ arĩa oogĩ nĩmagathomithia andũ aingĩ, o na gũtuĩka kwa ihinda nĩmakooragwo na rūhiũ rwa njora, kana macinwo na mwaki, kana manyiitwo mĩgwate na matunywo indo ciao cia bata. ³⁴ Maagũa-rĩ, nĩmakaheo ũteithio mũnini, na andũ aingĩ arĩa matarĩ a ma nĩmakegwatania nao. ³⁵ Andũ amwe arĩa oogĩ nĩmakaagũa, nĩguo makumuthwo, na mathambio mage imeni nginya mahinda ma ithirĩro, amu ihinda rĩu rĩtuĩtwo no rĩgaakinya.

Mũthamaki Ũrĩa Wĩtũgagĩria

³⁶ “Mũthamaki ũcio ageekaga o ũrĩa ekwenda. Nĩagetũũgĩria na enenehie gũkĩra ngai ciothe na nĩakaaragia ndeto itarĩ ciaiguuo cia gũũkĩrĩa Ngai wa ngai ciothe. Nake nĩakagaacĩra nginya rĩrĩa ihinda rĩa mang’ũrĩ rĩgaathira, nĩgũkorwo ũndũ ũrĩa ũtuĩtwo no nginya ũkaahinga. ³⁷ Ningĩ ndakarũmbũiya ũhoru wa ngai cia maithe make, kana ngai rĩa iĩriragĩrio nĩ andũ-a-nja, kana arũmbũye ũhoru wa ngai o na iĩrĩkũ, no nĩ gwĩtũũgĩria ageetũũgĩria gũkĩra ngai icio ciothe. ³⁸ Handũ ha cio, agaatiĩa ngai ya kũndũ kũrĩa kũirigĩtwo na hinya; ngai iĩtoĩkaine nĩ maithe make, nĩyo agaatiĩa na amĩrutagĩre thahabu na betha, hamwe na tũhiga twa goro na iheo cia thogora mũnene. ³⁹ Nĩagatharĩkĩra kũndũ kũrĩa kũirigĩre na hinya mũno ateithĩrĩrio nĩ ngai ng’eni, na nĩagatiĩithia mũno andũ arĩa othe makamwĩnyiihĩria. Acio nĩo agaatua aathani maathage andũ aingĩ, na agayanie ithaka cia bũrũri ũcio, aciheane na thogora.

⁴⁰ “Ihinda rĩa ithirĩro rĩakinya-rĩ, mũthamaki ũcio wa gũthini nĩakamũtharĩkĩra mbaara-inĩ, no nake mũthamaki ũcio wa gathigathini amũũkĩrĩre na ngaari cia ita, na andũ arĩa mathiiaga mahaicĩte mbarathi, o na marikabu nyingĩ. Nĩagatharĩkĩra mabũrũri maingĩ, na atuĩkanĩrie kuo ta kĩguũ kĩa maaĩ. ⁴¹ Ningĩ nĩagatharĩkĩra Bũrũri ũrĩa Mũthaka. Mabũrũri maingĩ nĩmakaagũ, no bũrũri wa Edomu na wa Moabi, hamwe na atongoria a Amoni nĩmakahonokio kuuma guoko-inĩ gwake. ⁴² Nĩagatambũrũkia guoko gwake mabũrũri-inĩ maingĩ; o naguo bũrũri wa Misiri ndũkahonoka. ⁴³ Nĩakenyiitĩra igĩna ciothe cia thahabu na cia betha, o na ũtonga wa bũrũri wa Misiri wotha na hinya, nao andũ a Libia na a Kushi mamwĩnyiihĩrie. ⁴⁴ No rĩrĩ, ndũmĩrĩri iria ikaamũkinyĩra ciumĩte mwena wa irathĩro

na wa gathigathini nīkamūmakia, nake oimagare arĩ na marakara maingĩ athiĩ akaanange na aniine andũ aingĩ biũ. ⁴⁵ Akaamba hema ciake cia ūthamaki gatagatĩ ka iria rĩrĩa inene kīrĩma-inĩ kīrĩa gĩtheru na gĩthaka mūno. No rĩrĩ, nĩagakinya mũthia wake, na gūtirĩ mūdũ o na ūmwe ūkaamũteithia.

12

Mahinda ma Ithirĩro

¹ “Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩyo Mikaeli, mūnene ũrĩa ũgitagĩra andũ anyu, nĩakarahũka. Nĩgũkaagĩa ihinda rĩa mĩnyamaro mĩingĩ ĩtarĩ yoneka ĩngĩ tayo kuuma rĩrĩa andũ mam-bĩrĩrie gũtuũka ndũrĩrĩ nginya hĩndĩ ĩyo. No rĩrĩ, hĩndĩ ĩyo nĩguo andũ anyu makaahonokio, mūdũ o wothē ũrĩa ũgaakorwo aandĩkitwo ibuku-inĩ. ² Kĩrĩndĩ kīngĩ kĩa arĩa makomete rūkũngũ-inĩ rwa thĩ nĩmakariũkio: amwe mariũkire muoyo-inĩ ũrĩa ũtagaathira, nao arĩa angĩ mariũke nĩgeetha maconorithio na matũũre marĩ amene tene na tene. ³ Arĩa oogĩ magaacangarara ta ũtheri wa igũrũ, nao arĩa macookagia andũ njĩra-inĩ cia ũthingu magaakenga ta njata tene na tene. ⁴ No wee, Danieli, hinga ibuku na ũhũũre mũhũũri ciugo icio nyandĩke ibuku-inĩ rĩu rĩa gĩkũnjo, nginya rĩrĩa ithirĩro rĩgaakinya. Amu andũ aingĩ nĩmakorũũraga kũndũ na kũndũ nĩguo mongerere ũmenyo.”

⁵ Thuutha wa maũndũ macio, niĩ Danieli ngĩrora, ngĩona hau mbere yakwa harũngĩ andũ angĩ eerĩ, ūmwe wao arũngĩ hũgũrũrũ-inĩ cia mūrĩmo ũyũ wa rūũĩ nake ũcio ũngĩ akarũgama hũgũrũrũ-inĩ cia mūrĩmo ũrĩa ũngĩ. ⁶ Ūmwe wao akĩarĩria mūdũ ũcio wehumbĩte nguo cia gatani, o ũcio warũgamĩte igũrũ rĩa maaĩ ma rūũĩ,

akĩmũũria atĩrĩ, “Maũndũ macio ma kũgekania megũikara ihinda rĩgana atĩa magĩkahinga?”

⁷ Mũndũ ũcio wehumbĩte nguo cia gatani, o ũcio warũgamĩte igũrũ rĩa maaĩ ma rũũĩ, akĩambararia guoko gwake kwa ũrĩo o na ningĩ kwa ũmotho amerekeirie na igũrũ, ngĩcooka ngĩigua ehĩta na rĩĩtwa rĩa ũrĩa ũtũũraga tene na tene, akiuga atĩrĩ, “Maũndũ macio megũikara ihinda rĩmwe, na mahinda meerĩ, na nuthu ya ihinda. Rĩrĩa hinya wa andũ arĩa atheru ũgaakorwo ũrĩ mũniine biũ-rĩ, nĩguo maũndũ macio mothe makaahingio.”

⁸ Nĩ ngĩiguĩra maũndũ macio, no ndiigana gũtaũkĩrwo nĩ mo. Nĩ ũndũ ũcio ngĩmũũria atĩrĩ, “Mwathi wakwa, kĩrĩkĩrĩro kĩa maũndũ macio mothe-rĩ, gĩgaakorwo kĩrĩ kĩĩ?”

⁹ Nake akĩnjookeria, akĩnjĩra atĩrĩ, “Wee Danieli wĩthĩire, tondũ ciugo icio nĩhingĩre na ikahũũrwo mũhũũri nginya ihinda rĩa ithirĩro. ¹⁰ Andũ aingĩ nĩmagatherio, mathirwo nĩ gĩko merũhio, taarĩ gũkumuthwo makumuthĩtwo magathera, no arĩa aaganu nĩmagakĩrĩrĩa kwagana, na gũtirĩ o na ũmwe wao ũkaamenya gĩtũmi kĩa maũndũ macio, no arĩa oogĩ nĩmakamamenya.

¹¹ “Kuuma ihinda rĩrĩa magongona ma o mũthenya makaniinwo, na ithenya rĩamo harũgamio kĩndũ kĩrĩa kĩrĩ thaahu, kĩrĩa kĩngĩtũma bũrũri ũkire ihooru, gũgaakorwo kũrĩ mũthenya 1,290. ¹² Kũrathimwo-rĩ, nĩ ũrĩa ũgweterera na akinyĩrie mũthia wa mũthenya 1,335.

¹³ “No wee-rĩ, wĩthĩire nginya hĩndĩ rĩa ithirĩro rĩgaakinya. Nĩũkahurũka, na ningĩ marigĩrĩrio ma mũthenya iyo nĩũkariũka nĩgeetha wamũkire igai rĩaku.”

Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre

Gikuyu: Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre (Bible) of Kenya
copyright © 2013 Biblica, Inc.

Language: Kikuyu (Gikuyu)

Contributor: Biblica, Inc.

Biblica® Open Kikuyu Holy Word of God™

Copyright © 2013 by Biblica, Inc.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

All content on open.bible is made available under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 License (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>).

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work as follows: “Original work available for free at www.biblica.com and open.bible” Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Use of trademarks: Biblica® is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. and may not be included on any derivative works. Unaltered content from open.bible must include the Biblica® trademark when distributed to others. If you alter the content in any way, you must remove the Biblica® trademark before distributing your work.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-11-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 29 Jan 2022 from source files dated 29 Jan 2022

fc720f23-baa2-5544-80d5-259f1bddeb63